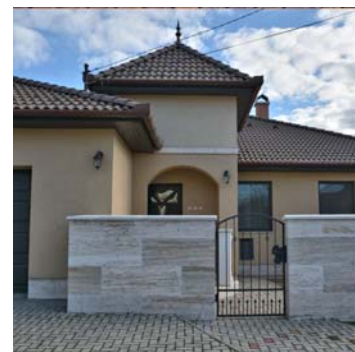
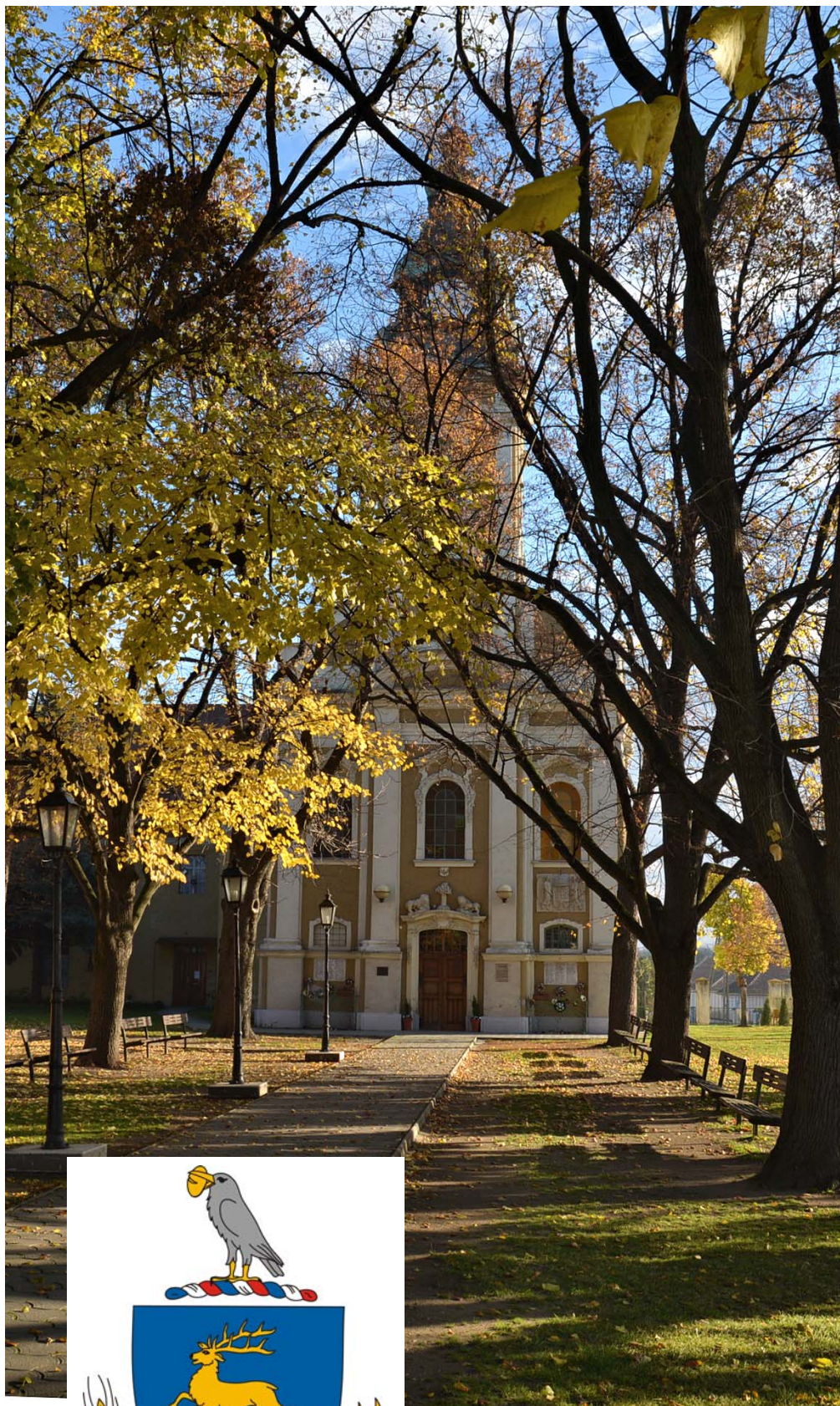

Sajólad

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV
2017.

KÖSZÖNTŐ

Tisztelt Sajóládiak!

Kedves Barátaim!

2017 év a település életében jelentős sarokpont lett.

Az Országgyűlés a településképi védelméről szóló törvényben meghatározta, hogy minden magyar településnek meg kell fogalmaznia a településképi identitását, majd ezt követően a partnerek bevonásával, valamint helyi szabályozással meg kell határozni a településképi fejlődési irányát, a hagyományokon alapuló, de a jövőképet is tartalmazó fejlesztések formáját.

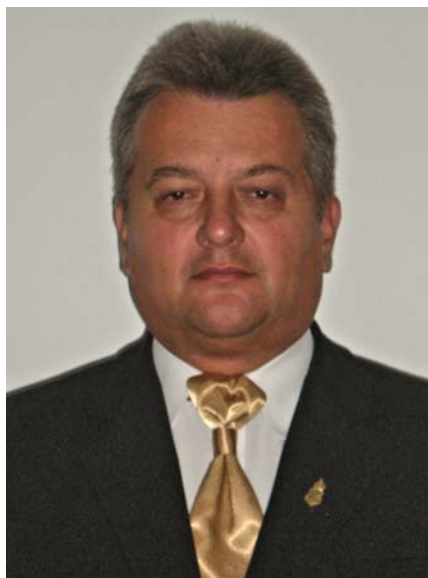
Minden településnek saját magára szabott településképi fejlesztést kell meghatározni.

Jelen Településképi Arculati Kézikönyv a települmúltjában gyökerező értékeinek a feltárása, az információ feldolgozása és rendszerezése mellett tartalmazza a településképi fejlesztések irányát is példákkal bemutatva a javaslatokat.

Ez a Településképi Arculati Kézikönyv lesz majd az alapja a településképi rendeletnek, mely a település közmegegyezésen alapuló fejlesztési szabályzata lesz.

Kérem, fogadják szeretettel, és saját, egyéni fejlesztéseik, beruházásaik, vagy csak egyszerűen saját környezetük rendezése során vegyék e kézikönyvet elő és merítsenek belőle ötleteket, hogy Sajólad saját magunknak, valamint az ide látogató nagyszámú vendégnek sajátos és egységes településképet mutasson!

Sajólad, 2017.november 15.

Pozbai Zoltán
polgármester

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés, köszöntő
2. Sajólad bemutatása
3. Általános településképi
 - A környező táj leírása
 - A település és a táj kapcsolat
 - A település gazdaság
 - A település lakossága
4. Örökségünk
 - Épített örökség
 - Régészeti örökség
 - Helyi épített örökség
 - Természeti örökség
5. Településképi szempontból meghatározó területek
 - Történelmi településforma és, beépítés
 - Helyi védelemre javasolt épületek
 - Pincés területek
 - Temető
 - Átalakult, vagy új beépítés
 - Intézmények, gazdasági területek
 - Zöldterület, patak
 - Külterületi területek (*Legelők, kaszálók, erdők, cserjések*)
6. A településképet befolyásoló épített és természeti környezet meghatározó elemei
 - Lakóépületek, melléképületek építészeti részletei
 - Intézmények, sajátos épületek és építészeti részletei
 - Közterületek és sajátos építmények
 - A belterületi természeti környezet
7. Ajánlások
 - Az épített környezet alakítása
 - A közterületek alakítása
 - A természeti környezet alakítása
8. Jó példák bemutatása_építészet
9. Jó példák bemutatása_közterület
10. Jó példák a bemutatása_természeti környezet

BEVEZETÉS

'Tartsd meg, ami jó, dobd el, ami nem hasznos.'

Sajólád címere:

A címer álló, háromszögletű, kék színű katonai pajzs, alul vörös lángnyelvekkel. A pajzs mezejében (heraldikailag) jobbra ugró aranszarvas lebeg. A pajzson kék-ezüst-piros tekercs, amelyen arannyal fegyverezett, csőrében aranykenyeret tartó ezüstholló az oromdísz. A pajzstartó az egyik oldalról arany búzaszál, a másik oldalról arany pálmalevél. A pajzs alatt szalag lebeg SAJÓLÁD felirattal.

A címerben a kék szín a vizet, a vörös szín a tüzet jelképezi, a szájában kenyeret tartó holló és a címer alján lévő pálmalevél a pálos szerzetesrendre utal. A búzaszál az ember alkotókészségét, szorgalmát és természettel való szoros kapcsolatát, a szarvas a település mellett lévő erdőt jelképezi. Kiegészítő elemként megjelenik a címer tetején a holló, lába alatt a község zászlajának színeiből összeállított un. tekercs, a címer alján a község nevét tartalmazó szalag.

A fenntartható fejlődés biztosítása, az élhető, jó minőségű környezet kialakítása, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme mindannyiunk felelőssége. Kulturális örökségünk sokféleségének és gazdagságának megőrzése mellett is lehet és kell új értéket teremteni a következő nemzedékek számára.

Az építés közügy, hisz azzal, hogy a lakhatásunkat, vállalkozásunkat létrehozzuk, pihenésünket, kikapcsolódásunkat biztosítsuk, megjelenünk a látványban tömeggel, anyaggal, színnel, kerttel, zöldfelülettel, egyébekkel. Ezért nem mindegy, hogy mit, mekkorát, milyen alkotunk.

A településképi arculati kézikönyv egyrészt példatár, másrészt útmutató segédlet ahhoz, hogy a feltett kérdésekre megtaláljuk a megfelelő válaszokat. E kézikönyv a helyi értékeket, sajátosságokat, hagyományokat felkutatva és kiértékelve ad ajánlásokat a település fejlődéséhez, szebbé tételéhez.

SAJÓLÁD BEMUTATÁSA

Fekvése:

Sajólád község Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, a Sajó folyó mellett, Miskolctól 14 km-re található. A településszerkezet gerincét a községen áthaladó Alsózsolca – Ónod forgalmi út képezi. A település ősi magja feltehetően a pálos kolostor és a templom volt, hiszen az épületet várként használták, mivel a Sajó átkelő miatt stratégiai fontosságú volt. Ehhez kapcsolódhatott az Ady Endre utca, valamint az ebből nyíló Szabadság, Kossuth és Rákóczi utca. A telekstruktúra arra utal, hogy a község legrégebbi része a Dózsa György utca és az Ady Endre utca közötti lakótömb, valamint az Ady Endre utca és Rákóczi utca közötti településrész. Itt még ma is megtalálhatók a 140-200 m hosszú szalagtelkek. Ezen a területen lévő lakóutcák tört nyomvonalevezetése, 6-10 m-es szabályozási szélessége a szerteágazó kis utcák is a településrész kialakulásának történelmiségére utalnak.

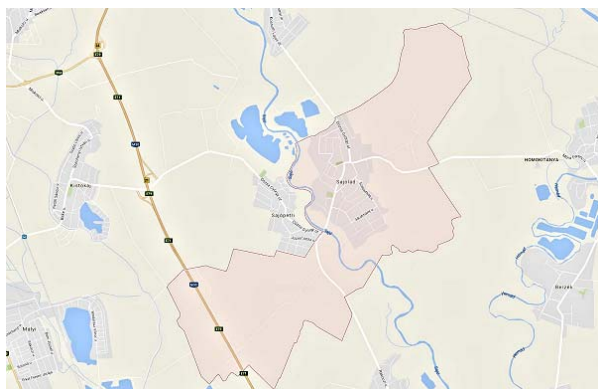
A főútvonallal párhuzamosan kialakult utcák, a szabályos lakótelkek már a későbbi fejlődő telekosztás eredményeként alakultak ki. A község többi része már későbbi. A legújabb lakóterületek – a község északnyugati és délkeleti részén – már derékszögű rendszerű utcahálózattal és szabályos lakótelkekkel létesültek. A település központja a volt pálos kolostor és templom térsége, itt található a községháza és az iskola, valamint a közelben

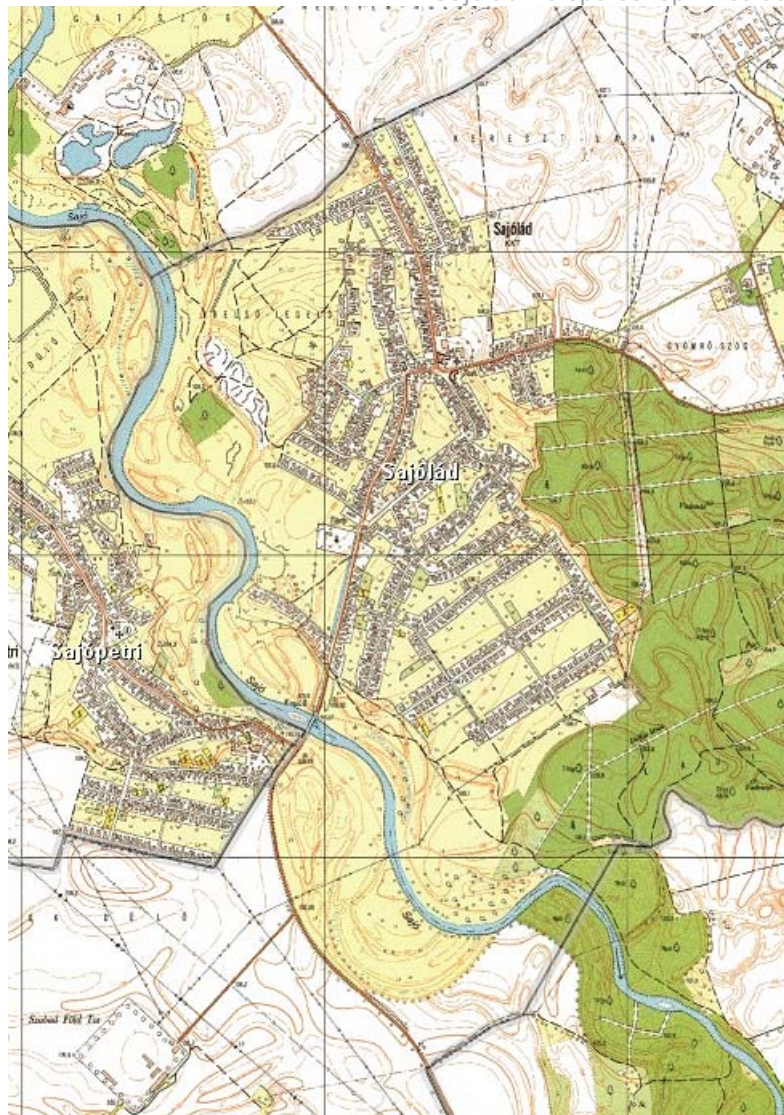
Google Earth

Google

Google

Mepar

Tóth Géza

több közcélú intézmény is.

A Sajó bal partján fekvő belterületét viszonylag nagy kiterjedésű külterület veszi körül, hosszan elnyúlva délnyugat – északkelet irányban. A Sajó jobb partján mezőgazdasági területek vannak, továbbá itt halad át a község közigazgatási területén az M30-as autópálya. Domborzata síkvidéki, meghatározó a Sajó folyó ártéri része.

Elnevezése:

Sajólad mai nevét az országos községi törzskönyvbizottság tette hivatalossá 1904-ben. Korábban egyszerűen Lád néven szerepelt. Azért, hogy az országban előforduló többi Lád nevű településtől megkülönböztessék, kapta nevéhez a 'Sajó' előtagot, amely a községen keresztül futó folyóra utal. A 'Lad' vagy 'Lád' a szláv Vlad, illetve Vlagyimír névből eredeztethető.

Története:

A község határában megtelepedett már az őskor embere is. A honfoglaló magyarok is letelepedett közösséget alkottak a folyó partjánál. A középkori falu minden bizonnyal már a XI. században is létezett. Az első, a mai Sajólad elődjére vonatkozó adat egy 1349-ben keltezett oklevélben maradt ránk, amelyből kiderül, hogy Ládi Domonkos fia Donch és Domonkos fia János fia Jakab birtoka. A középkorban forgalmas településnek számíthatott a Sajó-menti Lád, mert itt volt a Pestről Szikszón át Kassára vezető út egyik átkelőhelye a Sajón. A vízen való átkelést feltehetően kezdetben rév, aztán híd segítette. Ebből következőleg vámhely is lehetett Lád.

Története összeforr a magyar alapítású pálos szerzetesek működésével. A pálosok ládi megtelepítéséről tudósító első ránk maradt oklevél 1387. április 25-én kelt: Zsigmond király utasította az egri káptalant, hogy küldje ki hiteles emberét, akinek jelenlétében a királyi emberek járják be Lád határait és szükség szerint új

Geoshop 1964

Geoshop 1964

határjeleket állítsanak. Ládót Czudar Péter bán ugyanis a pálosoknak adta. A kolostorépítésre vonatkozó ünnepélyes alapítólevél 1387. szeptember 29-én íródott: Czudar Péter bán Szűz Mária és Remete Szent Pál iránti tiszteletből, és meggondolva a halál elkerülhetetlenségét, üdvözülése érdekében a Borsod megyében fekvő Lád nevű földjét a Sajó folyó közelében az odatelepedett pálosoknak adja állandó lakóhelyül és remeteségül rokonai (István és György) hozzájárulásával. Megígérte, hogy Ládon kolostort építtet a pálosok számára Szűz Mária tiszteletére. Bár a Czudar család 1470-ben kihalt, a pálosok addig annyira meggyökereztek a tájban, és olyan kedvelté váltak, hogy különböző földesúri családok adományai továbbra is gazdagították őket. Fráter György a ládi kolostorban teljesítette szerzetesi szolgálatát, 1506-tól novíciusként, 1526-28. között pedig perjelként.

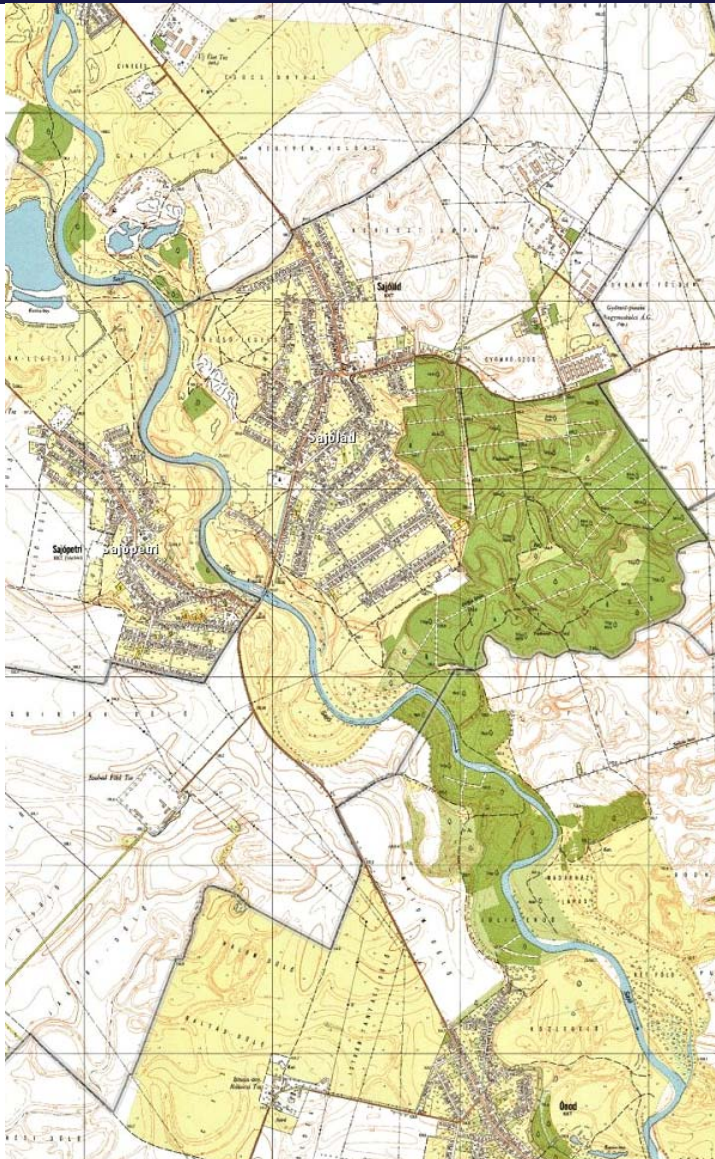
A pálos kolostor újjáépítését a XVII-XVIII. század fordulóján több rendi kormányzó is szorgalmazta. 1716-ban kezdték meg a jelenleg is álló templom felépítését a régi alapokon, barokk stílusban.

Az egyházi anyakönyvezés 1734-ben kezdődött Ládon, a ma is meglévő anyakönyvek tanúsága szerint. Ettől kezdve folyamatosan figyelemmel kísérhető a népmozgalom kialakulása.

E kézikönyv feltárja a helyi sajátosságokat, jellegzetességeket, hogy azokon keresztül, illetve a jó példák bemutatásával, megőrizve a hagyományokat, örökségeket új értékek teremődjenek.

ÁLTALÁNOS TELEPÜLÉSKÉP

Sajóládon, a kiöntött Sajó által körbevett településen is feladták a védekezést

Környező táj leírása

Sajólád BAZ megye déli részén a Sajó és a Hernád folyók közötti területen helyezkedik el. A település központja egy magaslaton fekszik, de a település legnagyobb része a két folyó hordalékkal feltöltött lapos részén található.

A település a Sajó folyó mellett fekszik, de napjainkra már nem sok kapcsolata van a településnek a folyóval. Védekezik az árvizek ellen, mely legutóbb a 2010-es évben támadta meg a település utcáit.

A településen áthaladó út a település déli részén lépi át a Sajó folyót. Egykor itt vámház állt és vámot szedtek.

Mára a Miskolc felől Ónod irányába áramló meglehetősen nagy forgalomnak a helyszíne a híd és a rávezető út, mely a település fő utcája. A települést nyugat felől a Sajó és annak ártere határolja.

Kelet felől a Sajó-Hernád közti lapos terület határolja, melynek egy része ártéri erdő, nagyobb része mezőgazdasági terület.

Nem közvetlen környezete a településnek a Bükk hegység, de vizuálisan a település látványát meghatározza.

A település és a táj kapcsolata

A település szerves kapcsolatban éli mindennapjait a környező tájjal.

A környező szűkebb és tágabb táji környezet a település látványának, ezzel települési arculatának része.

Magányos ártéri fák, facsoportok, fasorok szegélyezik a település panorámáját.

A magas növényzet mellett meghatározó az ártéri síkság füves és mezőgazdasági kultúrája.

E gazdag növényvilág változatos állatvilágot rejt. A kisállatoktól a nagytestű állatokig sokféle állat él a területen.

A település lakott, úgynevezett belterülete és a környező táj összenőtt, kapcsolatban van.

Az utcás egy része gazdagon be van ültetve növényzettel, de egymást érik a település növényzettel díszített közterületei.

A település jellemző lakásformája a családi ház. A telkek az utca felé eső előkertjei lombhullató és örökzöld növényekkel, a kertek haszonnövényekkel vannak beültetve.

A település gazdasága

A település gazdasági élete többarcú. Korábban csak a mezőgazdaságra és a közlekedésre épült. Napjainkban a nagyváros árnyékában élve elsődleges környező települések munkahelye.

Helyben a korábbi mezőgazdasági nagyüzem helyén több kisebb üzem működik, de ezeknek csak egy része foglalkozik mezőgazdasággal. Van a településen közlekedéssel foglalkozó cég, építőanyag kereskedés, gépjármű javító műhely.

Az Önkormányzat kistermelői piacot működtet.

A lakosság ellátását több élelmiszer üzlet oldja meg. Ezek részben országos cégek, de vannak helyi vállalkozások is.

Több helyi kisvállalkozás biztosítja a település ellátását és ezzel munkahelyet.

A település lakossága

A település lakossága 2017. évben 3026 fő volt. Ennek 95 %-a vallotta magát magyar nemzetiségűnek.

A lakosság legnagyobb része családi lakóépületben lakik. A lakosság életkor szerinti összetétele változó. sok a helyben maradt fiatal és a gyermek.

A korábbi paraszti életformát felváltotta a városias életforma.

Sokat segít a lakosság megtartásában a település jó úthálózata, de a környező iparterületek is lakosság megtartó hatásúak.

A lakosság ellátását szolgálják az egészségház, a közösségi ház, az iskola és az óvoda.

Több lakossági önszerveződés is működik a településen: iskolai, óvodai alapítványok, gyermekjóléti szolgálat és népművészeti egyesület.

Sajólad.hu

A településen a Római katolikus és a Református egyház rendelkezik templommal és hívekkel, illetve gyülekezettel.

Szüreti felvonulás (1950-es évek)

Családi fotózás (1960-es évek)

Forrás: Vtéz Gábor Miklós Sajólad kultúrtörténeti emlékei

ÖRÖKSÉGÜNK

I. katonai felmérés

II. katonai felmérés

III. katonai felmérés

A község határában megtelepedett már az őskor embere is. A honfoglaló magyarok is letelepedett közösséget alkottak a folyó partjánál. A középkori falu minden bizonnyal már a XI. században is létezett. Az első, a mai Sajólád elődjére vonatkozó adat egy 1349-ben keltezett oklevélben maradt ránk, amelyből kiderül, hogy Ládi Domonkos fia Donch és Domonkos fia János fia Jakab birtoka. A középkorban forgalmas településnek számíthatott a Sajó-menti Lád, mert itt volt a Pestről Szikszón át Kassára vezető út egyik átkelőhelye a Sajón. A vízen való átkelést feltehetően kezdetben rév, aztán híd segítette. Ebből következőleg vámhely is lehetett Lád. A Ládi család kihalása után, 1381-ben Czudar Péter kapta Nagy Lajos királytól Lád birtokát. A birtokos változás a későbbiekben sorsdöntőnek bizonyult a falu életének alakulásában.

Története összeforr a magyar alapítású pálos szerzetesek működésével. A pálosok ládi megtelepítéséről tudósító első ránk maradt oklevél 1387. április 25-én kelt: Zsigmond király utasította az egri káptalant, hogy küldje ki hiteles emberét, akinek jelenlétében a királyi emberek járják be Lád határait és szükség szerint új határjeleket állítsanak. Ládot Czudar Péter bán ugyanis a pálosoknak adta. A kolostorépítésre vonatkozó ünnepélyes alapítólevél 1387. szeptember 29-én íródott: Czudar Péter bán Szűz Mária és Remete Szent Pál iránti tiszteletből, és meggondolva a halál elkerülhetetlenségét, üdvözülése érdekében a Borsod megyében fekvő Lád nevű földjét a Sajó folyó közelében az odatelepedett pálosoknak adja állandó lakóhelyül és remeteségül rokonai (István és György) hozzájárulásával. Megígérte, hogy Ládon kolostort építtet a pálosok számára Szűz Mária tiszteletére. Bár a Czudar család 1470-ben kihalt, a pálosok addig annyira meggyökereztek a tájban, és olyan kedvelté váltak, hogy különböző

Magyarország felmérése XIX.sz.

Magyarország felmérése XIX.sz.

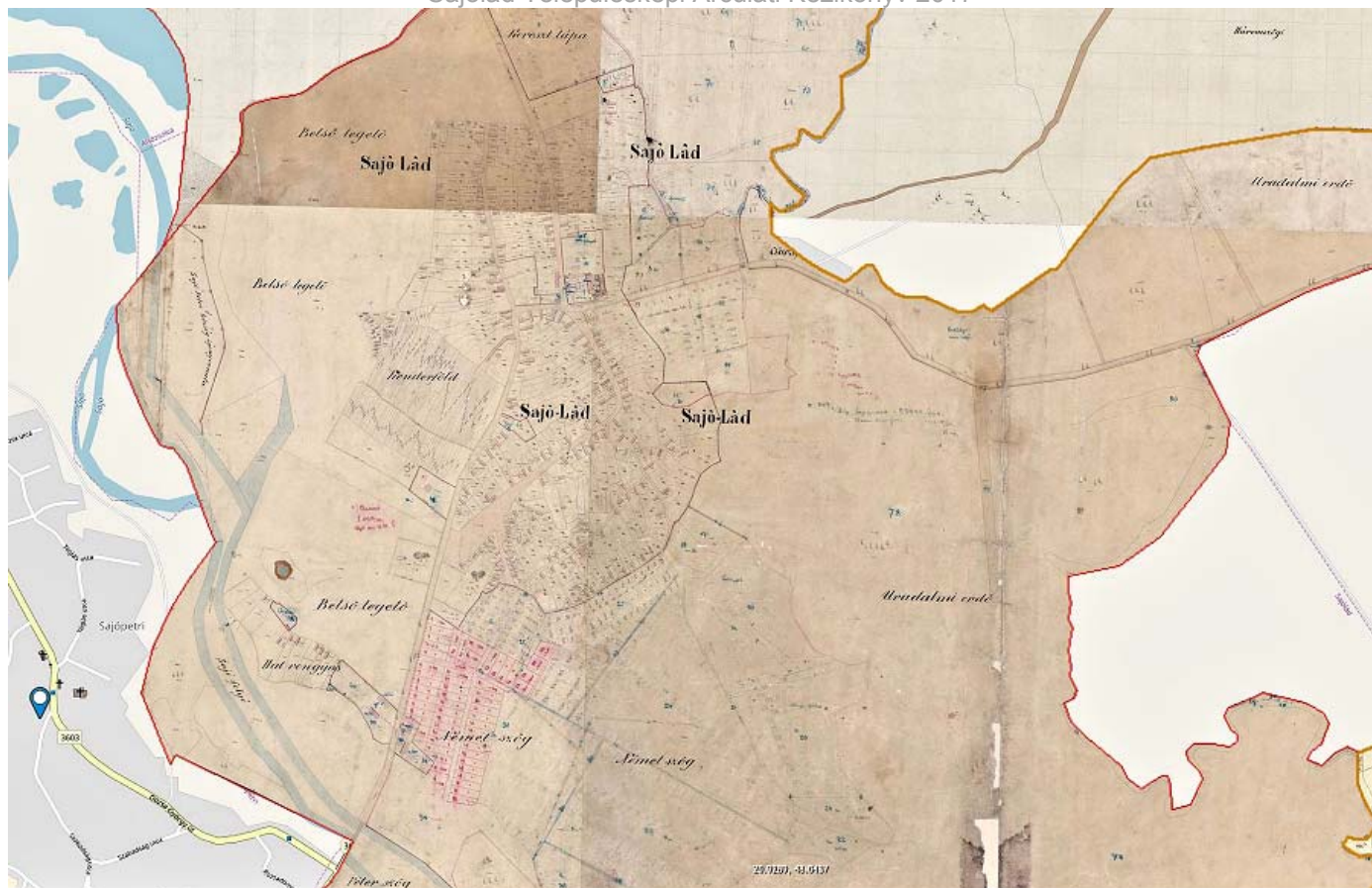

földesúri családok adományai továbbra is gazdagították őket. Fráter György a ládi kolostorban teljesítette szerzetesi szolgálatát, 1506-tól novíciusként, 1526-28. között pedig perjelként.

A nyugodt, békés fejlődés közel másfél századon keresztül tartott, s jellemző módon nem a törökök, hanem Serédy Gáspár rabló zsoldos hadai vetettek véget a kolostor virágzásának. A végzet 1537-ben érte el Ládót: Serédy csapatai elfoglalták, feldúlták, kirabolták a kolostort. A pálosok az égbekiáltó törvénysértés ellen hiába tiltakoztak. Ezzel Lád történetének lezárult a békés korszaka, és kezdetét vette a másfél évszázados hanyattatás. A kolostor birtokai, és maga Lád falu is a XVI-XVII. században viszonylag gyakran változó bérlok kezére került, akik számára csak az volt a fontos, hogy minél több jövedelemre tegyenek szert a jobbágyok adójából és egyéb szolgáltatásaiból.

A pálos kolostor újjáépítését a XVII-XVIII. század fordulóján több rendi kormányzó is szorgalmazta. 1716-ban kezdték meg a jelenleg is álló templom felépítését a régi alapokon, barokk stílusban.

Az egyházi anyakönyvezés 1734-ben kezdődött Ládön, a ma is meglévő anyakönyvek tanúsága szerint. Ettől kezdve folyamatosan figyelemmel kísérhető a népmozgalom kialakulása.

Kataszteri térkép 1880

Régészeti örökség

Sajólád–Kemej (miskolci járás)

1982. tavaszán Sajólád határában Kemej elpusztult középkori település lokalizálását végeztük, melynek során kb. 500 × 200 méteres területen nagy mennyiségű Árpád-kori és késő középkori leletanyagot találtunk.

1982. őszén bejelentés érkezett a Nagymiskolci Állami Gazdaság Gyömrőpusztai Telepéről, hogy területükön szántás közben sok cserép, csont és paticsdarab került elő. A helyszíni szemle során megállapítottuk, hogy ez a terület azonos az általunk tavasszal megtalált Kemej nevű középkori faluval.

A fentiek alapján rövid leletmentő-hitelesítő ásatást végeztünk a területen. Ennek során egy Árpád-kori szemétködröt és egy nagyméretű kétosztatú objektumot tártunk fel. Ez utóbbiban gazdag Árpád-kori leletanyag és belső berendezésre utaló nyomok kerültek elő.

L. Wolf Mária

Védett ingatlanok

megye	település neve	helyrajzi szám	védetség jogi jellege	azonosító	védeett örökségi érték neve
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	013/1	nyilvántartott műemléki érték	9866 [3071]	vadászkastély
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	017	régészeti lelőhely	21120	Szini
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	026/6	régészeti lelőhely	16274	Gyömrő-pusztá
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	031	régészeti lelőhely	16274	Gyömrő-pusztá
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	042/5	régészeti lelőhely	21121	Korhi
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/1	régészeti lelőhely	33214 43843	Homoki-Szőlőskert Homoki Szőlős 2.
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/31	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/39	régészeti lelőhely	16476	Hosszúrét-M30-as autópálya 46/A. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/40	régészeti lelőhely	16476	Hosszúrét-M30-as autópálya 46/A. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/42	régészeti lelőhely	16476	Hosszúrét-M30-as autópálya 46/A. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/43	régészeti lelőhely	16476	Hosszúrét-M30-as autópálya 46/A. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/44	régészeti lelőhely	16476 43839	Hosszúrét-M30-as autópálya 46/A. lelőhely Béta
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	053/45	régészeti lelőhely	43839	Béta
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	054	régészeti lelőhely	16284 16286	M30-as 47. lh M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/12	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/13	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/16	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/2	régészeti lelőhely	16284	M30-as 47. lh
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/20	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/21	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/22	régészeti lelőhely	16286	M3-as autópálya 46/B. lelőhely
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/3	régészeti lelőhely	16284	M30-as 47. lh
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/4	régészeti lelőhely	16284	M30-as 47. lh
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	055/5	régészeti lelőhely	16284	M30-as 47. lh
Borsod-Abaúj-Zemplén	Sajólád	056/2	régészeti	16284	M30-as 47. lh

Helyi épített örökség

Az országos nyilvántartás az alábbi épületeket tartja nyilván műemlék épületként:

M II	1211	Szobor	05. tábla; Sajó-híd	479	Nepomuki Szt. János-szobor, rokokó, 1770 körül. R.k., volt Pálos templom, barokk, 1720. Berendezés: keresztelőkút, két intarziás stallum, faragott padok, barokk, 1730 körül. Sekrestyeszekrény, copf, 18. sz. vége, két szobor és körmeneti kereszt, 18. sz.
M II	1210	R. k. templom	Dózsa György u. 72.	800	R.k. plébánia, volt kolostor. A középkori pálos rendház helyén újjáépítve barokk, 1730 körül. Északi szárnyát lebontották.
M II	1209	R. k. templom	Dózsa György u. 76.	860	R.k. kápolna, háromszögű alaprajzzal, barokk, 1759-ben.
M III	1212	R. k. templom	Dózsa György u.	566	
M III	9866	Kastély	Gyömrőpuszta	073 vagy 013/1	Volt gr. Erdődy-féle vadászkastély, eklektikus, 1872.

Római katolikus templom és a volt pálos kolostor:

1387-ben Czudar Péter, István és György Lád földrészt tartozékaival remeteségül és örökös lakhelyül adta a pálosoknak azzal, hogy itt kolostort építtet, mindenfajta szolgálati helyiségeivel, épületekkel és házakkal együtt. A kolostor méreteire, kegyhely-jellegére és jelentőségére utal az, hogy már 1400. november 1-én búcsút engedélyez IX. Bonifác pápa a ládi pálos kolostor templomát felkeresőknek. 1423-ban János egri segédpüspök fölszentelte a ládi pálosok templomát a temetővel. A templomban két mellékoltárt is szentelt: Szent Jakab, valamint Szent Simon és Júdás oltárait, továbbá a Szent-Lélek kápolnát három oltárral, és a Szent Miklós oltárt a körüljáróban. 1461-ben Fr. Sovány János generális perjel a Czudarék segítségével csináltatja meg (felújítja) az ámbitust (kolostor kerengőjét) Ládon.

A birtokszerzések, gazdagodás és zavartalan fejlődés 130 éves időszaka után két viszontagságos évszázad következett. 1537-ben a kolostort kifosztják, lerombolják. 1704-ben csak négyen éltek a kolostor romjai közt.

A sajóladai kolostor urbáriumában olvasható, hogy 1706. április 1-én kezdtek a maradványaiban is romos kolostor és templom helyreállításának előkészítéséhez. 1715-ben téglaegető-házat létesítettek. Először 3 cellát állítottak helyre a régi alapokon, a keleti éssen, a negyediket 1716-ban építették fel, és ezekre a cellákra ráépítették a második szintet. A templom újjáépítését az oldalfolyosóval, sekrestyével és lépcsővel kezdték,

majd folytatták a toronyépítéssel, a szentély mellett.

1718-1720. között alapjaitól új kriptát épült, beboltozták a szentélyt és a templomhajót, vakoltak, meszeltek, díszítettek, végül elkészült a kórus is. Az új Szűz Mária Látogatása templom barokk stílusban épült meg. Érdekessége, hogy a bejárat fölött a pálosok címere található: két kőoroszlán tekint egy pálmafára. A templom fő oltára múlt századi alkotás, Mária és Erzsébet találkozásának jelenetével.

1721. évben megépítették a templom és a sekrestye mellett az alsó és felső boltozott folyosót, a felső mellett az oratóriumot és a könyvtárat. 1724-ben már a nyugati épületszárny készült a konyhával, ebédlővel és felső szobákkal. 1728-29. években az északi kolostorszárny készült el. 1737. május 30-ra a kolostor összes építési munkái elkészültek. A régi torony helyett 1768-69-ben új tornyot építettek a nyugati homlokzathoz, ahová áthelyezték a harangot. A XX. században a kolostor két teljes szárnyát lebontották.

A templom és kolostorépület 1949-ben kapott külső felújítást, majd 1968-ban a templombelső festésére került sor. A hajdani gazdag XVIII. századi berendezésből ma már csak két-intarziás stallum és a faragott padosorok maradtak meg. A templomtorony vörösrézrel borított barokk toronysisakja 2004-ben toronyórát is kapott, Szabó József belapátfalvi apát jóvoltából.

Temetőkápolna:

A Sajóladról Ónod felé haladó Dózsa György út mellett jobb oldalon fekvő temető közepén helyezkedik el az 1754-ben épített háromszög alaprajzú Hétfájdalmú Szűzről elnevezett temetőkápolna. A hazai barokk építészet ritka emléke. Alaprajza egyenlőszárú háromszög, egy-egy oldalfala 6 méter hosszúságú, legömbölyített sarkokkal. Két oldalán barokk faragású kőkeretes ajtók, díszes kovácsolt vasráccsal. A kápolna belsejét teknőboltozat zárja.

Nepomuki Szent János szobor:

A folyók-menti településeken szokás volt Nepomuki Szent János tisztelete. A szent szobra lépcsős alépítményen, rokokó-díszes talpazaton áll, két oldalán egy-egy kisebb angyal-szoborral. 1774. május 11-én helyezték el a Sajó-híd mellett, de jelenleg a központban áll, a Polgármesteri Hivatal előtti téren.

Erdődy vadászkastély:

A vadászkastély Sajólád külterületén található, de a településhez tartozó Gyömrőpusztán áll. A kastélyt 1887-ben építették, eklektikus stílusban. A kastély építői a Sajóládon jelentős földbirtokkal rendelkező Munk testvérek voltak. A birtokon folyó gazdálkodáshoz a környező településekről toborozták a munkásokat. A II. világháború után visszatérő Munk András egykori birtokaiból csak 100 hektárt tarthatott meg. Így a kastély az 1949-ben megalakult Gyömrőpusztai Állami Gazdaság irodaházaként működött egészen a rendszerváltásig. A ma vállalkozói tulajdonban lévő kastély épületének műszaki állapota leromlott, környezete elhanyagolt, a kastély és környéke jelenleg nem látogatható.

1890 kataszteri térkép

Helyszíni bejárásunk során az alábbi épületek és építmények esetén megállapítható volt a helyi épített érték jelenléte:

Emlékmű Ady Endre u. 479. hrsz.

Dózsa György u. 59. 711/1 hrsz.

Dózsa György u. 55. 712/2 hrsz.

Dózsa György u. 64. 855 hrsz.

Fráter György u. 29. 31 hrsz.

Ady Endre u. 19. 511 hrsz.

Ady Endre u. 35. 503 hrsz.

Ady Endre u. 55. 483 hrsz.

Rákóczi Ferenc u. 35. 406 hrsz.

Szabadság u. 4. 43 hrsz.

Szent István szobor 565/49 hrsz

Természeti örökség

A település közigazgatási területén átfolyik a Sajó folyó, az ártere és egy erdős terület Natura 2000 védelem alatt álló terület.

A település közigazgatási területe a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság működési területébe tartozik.

Törvénnyel védettek a területen a források, lápok, barlangok, víznyelők, szikes tavak, földvárak.

Korlátozott a használata és beépíthetősége az ún. természetközeli területeknek (mocsár, láp, sziklás terület).

Érinti Sajólád község közigazgatási területét az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területi védelme. Ez lehet különleges madárvédelmi terület, és kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

Egy másik formájú természetvédelmi kategória az Országos Ökológiai Hálózat övezetei. Ezek helyszíneit az OTrT és a Megyei TrT tartalmazza.

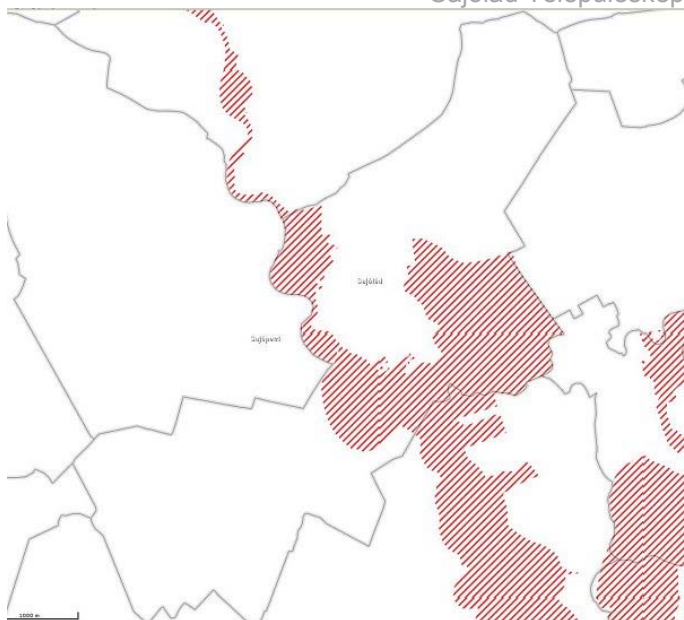
Előfordulnak még egyedi tájértékként védett területek is.

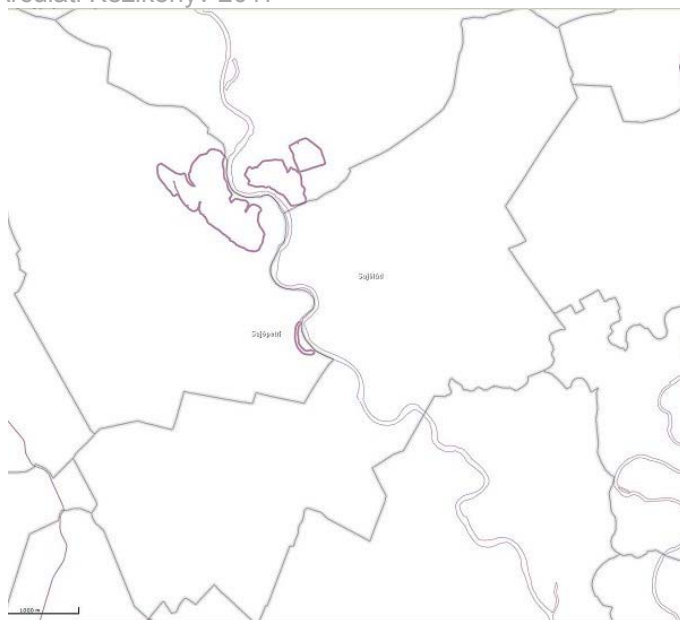
Az egyes védelmek konkrét lehatárolását a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság és a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása illetve a központ adatszolgáltatás tartalmazza.

A MePaR digitális adatbázis települést érintő információi rétegenként.

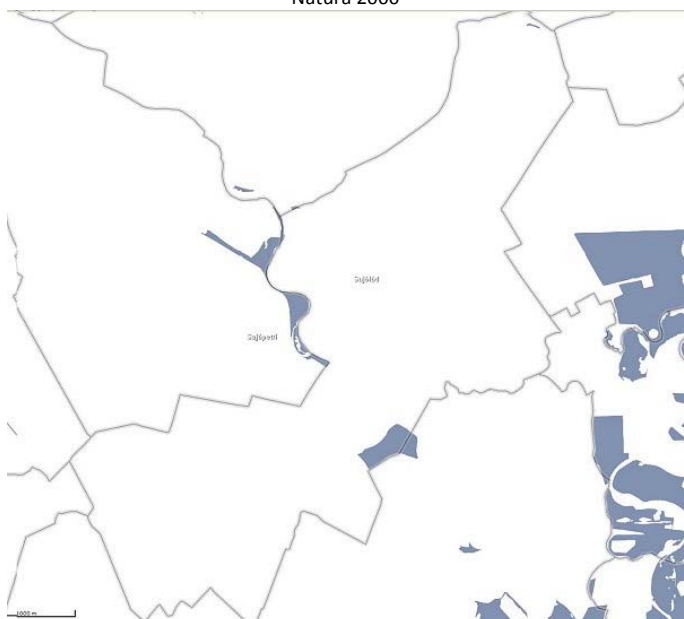

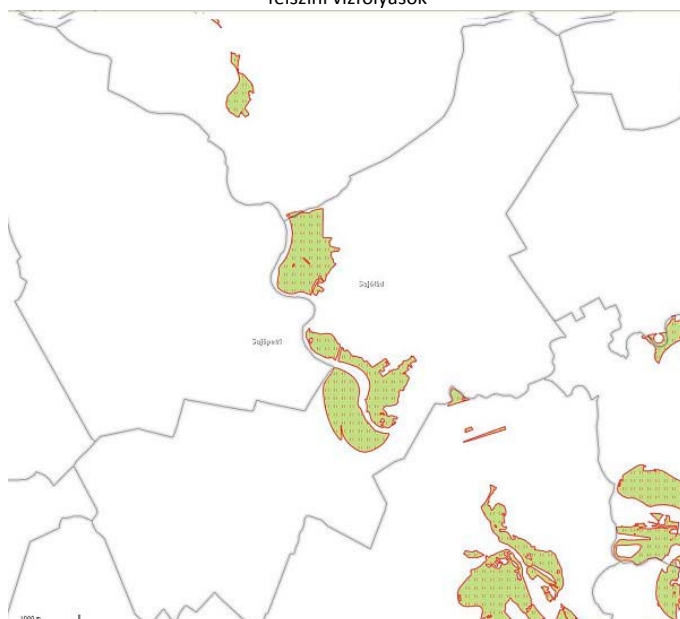
Natúra 2000

felszíni vízfolyások

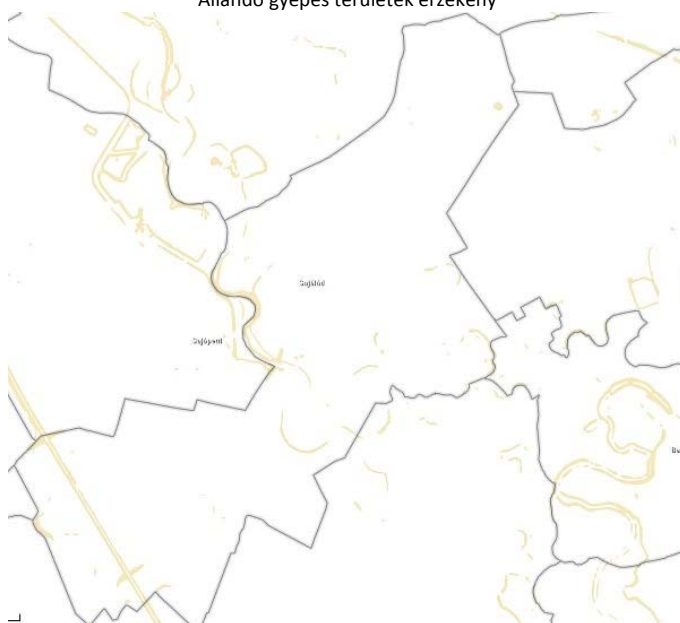
Belvizes területek

Állandó gyepes területek érzékeny

Állandó gyepes területek nem érzékeny

Erózió veszélyes területek

Fásításra, növénytelepítésre javasolt őshonos növények jegyzéke BNPI adatszolgáltatásának**1. sz. melléklete****Lombos fafajok**

tudományos (latin) elnevezés	magyar elnevezés
Acer campestre	mezei juhar
Acer platanoides	korai juhar
Acer pseudoplatanus	hegyi juhar, jávorfa
Acer tataricum	tatár juhar, feketegyűrű juhar
Alnus glutinosa (allergén)	enyves éger, mézgás éger, berekfa
Alnus incana	hamvas éger
Betula pendula (allergén)	közönséges nyír, bibircses nyír
Betula pubescens	szőrös nyír, pelyhes nyír
Carpinus betulus	közönséges gyertyán
Cerasus avium (Prunus avium)	vadcseresznye, madárcseresznye
Cerasus mahaleb (Prunus mahaleb)	sarjmeggy, török meggy
Fagus sylvatica	közönséges bükk
Fraxinus angustifolia ssp. pannonica	magyar kőris
Fraxinus excelsior	magas kőris
Fraxinus ornus	virágos kőris, mannakőris
Juglans regia	közönséges dió
Malus sylvestris	vadalma
Padus avium	zelnicemeggy, májusfa
Populus alba *	fehér nyár, ezüst nyár
Populus canescens *	szürke nyár
Populus nigra *	fekete nyár, topolyafa, csomoros nyár
Populus tremula	rezgő nyár
Pyrus pyraister	vadkörte, vackor
Quercus cerris	csertölgy, cserfa
Quercus petraea (Q. sessiliflora)	kocsánytalan tölgy
Quercus pubescens	molyhos tölgy
Quercus robur (Q. pedunculata)	kocsányos tölgy, mocsártölgy
Salix alba (allergén)	fehér fűz, ezüst fűz
Salix fragilis	törékeny fűz, csöregé fűz
Sorbus aria	lisztes berkenye
Sorbus aucuparia	madárberkenye
Sorbus domestica	házi berkenye, fojtóska
Sorbus torminalis	barkóca berkenye, barkócafa
Tilia cordata (T. parviflora)	kislevelű hárs
Tilia platyphyllos (T. grandifolia)	nagylevelű hárs
Ulmus glabra (U. montana, U. scabra)	hegyi szil
Ulmus laevis	vénic szil, lobogós szil, vénicfa
Ulmus minor (Ulmus campestris)	mezei szil, simalevelű mezei szil

Tűlevelű fajok (fenyők)

tudományos (latin) név	magyar elnevezés
Juniperus communis	közönséges boróka, gyalogfenyő

Lombos cserjék

tudományos (latin) név	magyar elnevezés
Colutea arborescens	pukkanó dudafürt
Cornus mas	húsos som
Cornus sanguinea	veresgyűrű som
Crataegus laevigata (C. oxyacantha)	kétbibés galagonya
Crataegus monogyna	egybibés galagonya
Euonymus europaeus	csíkos kecskerágó
Euonymus verrucosus	bibircses kecskerágó
Frangula alnus (Rhamnus frangula)	kutyabenge
Hippophae rhamnoides	homoktövis
Lonicera xylosteum	ükörke lonc, ükörke
Prunus spinosa	kökény
Rhamnus catharticus	varjútövis (benge)
Ribes uva-crispa	-
Rosa canina	gyepűrózsa
Salix caprea	kecskefűz
Salix cinerea	rekettyefűz, hamvas fűz

Salix purpurea	csigolyafűz
Salix viminalis	kosárkötő fűz
Sambucus nigra	fekete bodza
Sambucus racemosa**	fürtös bodza
Spirea salicifolia	fűzlevelű gyöngyvessző
Staphylea pinnata	mogyorós hólyagfa
Viburnum lantana	ostorménfa
Viburnum opulus	kányabangita

* nem „szöszös”, hím egyedek telepítése javasolt csak

** 500 m felett javasolható a telepítése

Allergén növényfajok telepítése kizárólag külterületen, belterületől és beépítésre szánt területtől nagy távolságra javasolható.

1143/2014. EU rendelet
az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának
és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről

A rendelet alapján a tagországok képviselőiből álló inváziós fajok elleni védelemért felelős bizottság elfogadta azt a növény- és állatfajlistát, mely az Unió számára veszélyt jelentő inváziós idegenhonos fajok jegyzékét alkotja. A listán szereplő fajok egyedeire vonatkozó szigorú szabályok szerint tilos az egész EU területén forgalomba hozni és a természetbe kibocsátani akár egyetlen példányt is, de a behozatalra, tartásra, tenyésztésre, szaporításra, szállításra, kereskedelemre és felhasználásra is hasonlóan szigorú szabályok vonatkoznak.

A listában szereplő növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
Borfa, tengerparti seprűcserje	Baccharis halimifolia
Kaliforniai tündérhínár	Cabomba caroliniana
Vízjácint	Eichhornia crassipes
Perzsa medvetalp	Heracleum persicum
Sosnowsky-medvetalp	Heracleum sosnowskyi
Hévízi gázló	Hydrocotyle ranunculoides
Fodros átokhínár	Lagarosiphon major
Nagyvirágú tóalma	Ludwigia grandiflora
Sárgavirágú tóalma	Ludwigia peploides
Sárga lápbuzogány	Lysichiton americanus
Közönséges süllőhínár	Myriophyllum aquaticum
Keserű hamisüröm	Parthenium hysterophorus
Ördögfark keserűfű	Persicaria perfoliata
Kudzu nyílgyökér	Pueraria montana var. lobata

Várhatóan 2017-ben az alábbi fajokkal fog bővülni a lista:

Magyar név	Tudományos név
Közönséges selyemkóró	Asclepias syriaca
Vékonylevelű átokhínár	Elodea nuttallii
Bíbor nebáncsvirág	Impatiens glandulifera
Felemáslevelű süllőhínár	Myriophyllum heterophyllum
Kaukázusi medvetalp	Heracleum mantegazzianum
Óriásrebarbara	Gunnera tinctoria
Tollborzfü	Pennisetum setaceum
	Alternanthera philoxeroides
	Microstegium vimineum

269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet
a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól

A kormányrendelet melléklete meghatározza azoknak a fajoknak a listáját, melyek inváziós és termőhely-idegen növényfajoknak tekinthetők, így az 5. § (2) bekezdés értelmében a Natura 2000 gyepterületeken ezek megtelepedését és terjedését meg kell akadályozni, állományuk visszaszorításáról gondoskodni kell mechanikus védekezéssel vagy speciális növényvédőszer-kijuttatással.

Az érintett növényfajok:

1. Fásszárú inváziós és termőhely-idegen növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
akác	Robinia pseudo-acacia
amerikai kőris	Fraxinus americana
bálványfa	Ailanthus altissima
keskenylevelű ezüstfa	Elaeagnus angustifolia
fekete fenyő	Pinus nigra
erdei fenyő	Pinus sylvestris
gyalogakác	Amorpha fruticosa
kései meggy	Prunus serotina
zöld juhar	Acer negundo

2. Lágyszárú inváziós növényfajok:

Magyar név	Tudományos név
alkörmös	Phytolacca americana
japánkeserűfű fajok	Fallopia spp.
kanadai aranyvessző	Solidago canadensis
magas aranyvessző	Solidago gigantea
parlagfű	Ambrosia artemisiifolia
selyemkóró	Asclepias syriaca
süntők	Echinocystis lobata

**43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet
a növényvédelmi tevékenységről**

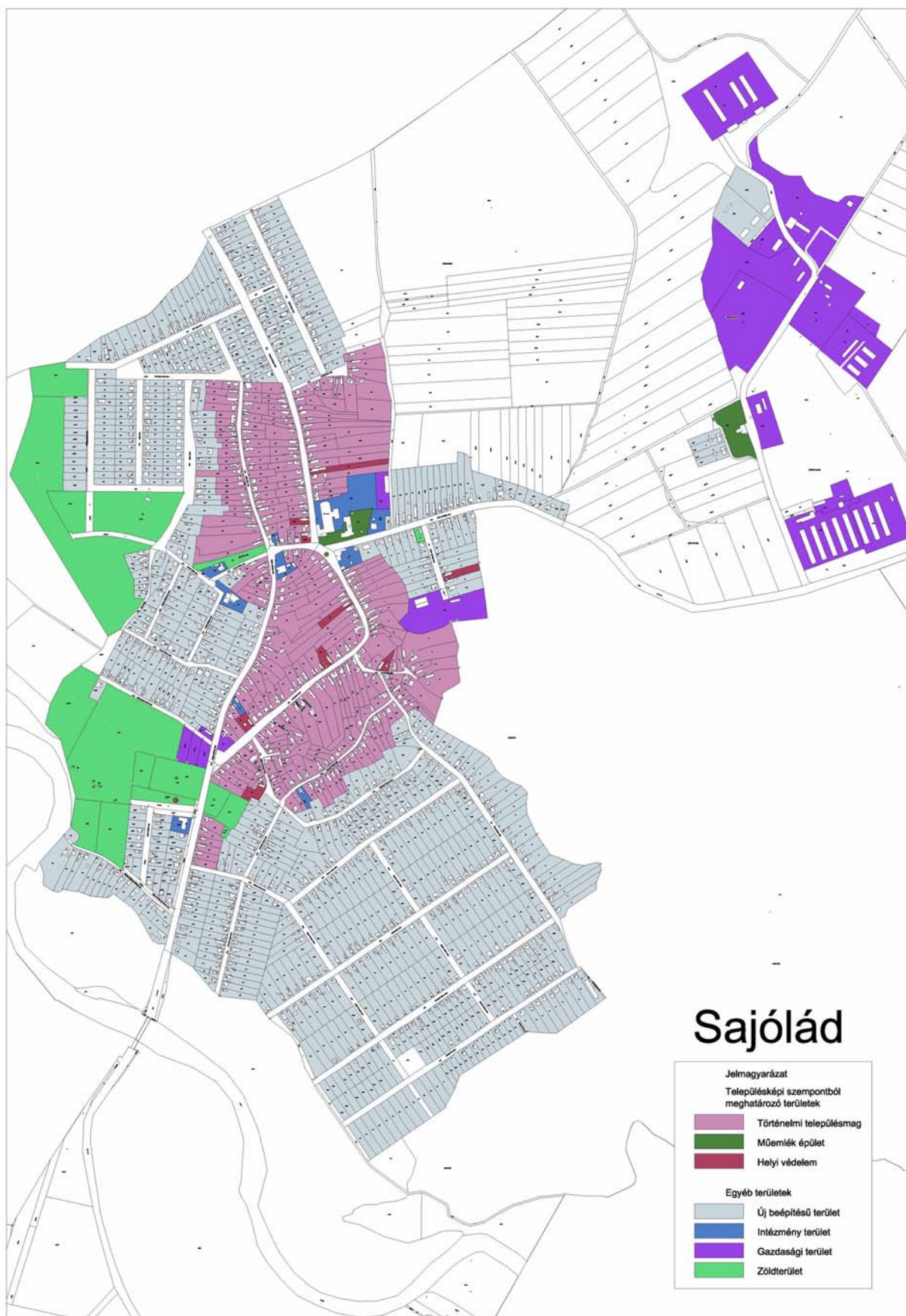
A rendelet 2. § (1) bekezdése értelmében a földhasználó és a termelő köteles védekezni az alábbi növények ellen: parlagfű (*Ambrosia artemisiifolia*), keserű csucsor (*Solanum dulcamara*), selyemkóró (*Asclepias syriaca*), aranka fajok (*Cuscuta* spp.).

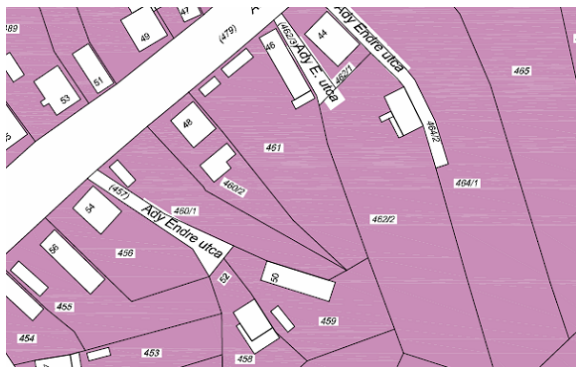

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ TERÜLETEK

5

A település településképi szempontból meghatározó területeinek a lehatárolása.

Történelmi településmag

A történelmi településmag területe a régi térképek alapján határozható meg. E terület a Dózsa György utca melletti beépítés a Zrínyi Ilona utcától délre az Ady Endre utcáig. A Jókai Mór utcai beépítés a Gombos Imre utcától délre. Az Ady Endre utcai beépítés. A Szabadság utca első és a Rákóczi Ferenc utca utolsó szakaszának beépítése, valamint a Kossuth Lajos utca beépítése a Rákóczi Ferenc utcáig.

Ezek az utcák a korábbi település fennmaradt utcái. Erre az utcahálózatra épült rá később, a XX. században a település nagyarányú fejlődésének az utcahálózata.

A korai utcahálózat organikusan követi a terep változásait, az új települési úthálózat jobbára mérnöki pontosságú derékszögű úthálózat, a korábbi mezőgazdasági telkek átosztásával, feldarabolásával alakult ki.

Ezen a területen fennmaradt az eredeti telekosztás is, bár több helyen felosztották az eredeti telket vagy mélységében, vagy az utcával párhuzamosan.

A korábbi beépítés a területnek oldalhatáron álló, földszintes beépítés volt többnyire kis előkerttel.

Homogénnek mondható a beépítés, ami annak a jele, hogy hasonló társadalmi réteg lakta a település utcáit. Minden bizonnyal a lakosság zöme földművelő munkából élt meg.

Érdekesége a történetírásban leírt Pálos kolostor és a település együttélésének, hogy a kolostor alapításának időszakában a pálos rend még remete rend, és kolostorait rendre a településen kívül építette fel, elvonulva a világtól. Viszont Ládön a történetírás szerint a falu „vára” a kolostor. megérdemelné egy komolyabb kutatást annak a megvizsgálása, hogy nem hasonlatos-e a Ládi kolostor és a Diósgyőri pálos kolostor kialakulása. Diósgyőrben egy nemzeti központ épületét adja át a tulajdonos a pálosoknak amikor megépíti a vár első épületét.

Településképi szempontból megállapítható, hogy a település ősi magja organikus utcahálózatú és homogén telekszerkezetű, beépítésű volt, aminek nyomait máig megőrizte a település. Ez lehet egy településképi rendezés alapja.

Településképet meghatározó jellegzetes épületek (helyi védelem)

Az országosan védett épületek mellett több olyan épület található a településen, mely kulturális értéke, építészeti értékei miatt fontos elemei a településképnak és a fejlesztések alapelemei lehetnek. A település lakóépületei közül kiemel vannak olyan fennmaradt épületeket, melyek a XIX. századi társadalom jellemző rétegeinek a lakóépületei voltak. Van közöttük kisparaszti és középparaszti lakóépületek.

A lakóépületek mellett jelen korunk két közterületi alkotása emelhető ki, mint a településképet meghatározó közterületi műalkotás.

A helyi védelem mellett is van több épület, mely építészeti értékeivel példamutató lehet a település fejlesztésekor.

Műemlékek

A településen több, országos műemléki védelem alatt álló épület és objektum van.

A legjelentősebb épület Római katolikus templom és a csatlakozó emeletes épület, mely a volt pálos kolostor épület együttesének fennmaradt részlete.

Szintén a pálos kort idézi a Nepomuki szobor, mely eredetileg a Sajó hídja mellett állott egy védő épületben.

Védett műemlék továbbá a külterületen álló, hányattatott sorsú volt Erdődy vadászkastély.

Ezek az épületek történelmi szerepükkel, fizikai jelenlétükkel meghatározó elemei a település építészeti arculatának.

Új beépítésű területek

A településen a történelmi településrész körül nagy területen új telekosztású településrész alakult ki.

A történelmi településmag körül elhelyezkedő mezőgazdasági telkek lakótelkekké alakítása a XiX. század végén, a XX. század elején indult meg és tartott az 1970-es évekig. A település mai térképén jól megfigyelhető, hogy az 1960-70-es évek településpolitikája igen dinamikus településfejlődésben bízott, mert igen nagy előkészített lakóterület vár kiosztásra.

Ezek a területek általában merőleges utcavezetéssel lettek kialakítva, a beépítés oldalhatáron álló, az épületek sátoztetővel fedettek.

Az új telkek gazdálkodásra már nem alkalmasak, a minimális életteret biztosítják. Összegezve, az új telkek városias életformát feltételeznek a lakóktól.

E területek átépülésével nem igen lehet számolni, az épületek felújítása során lehet érvényesíteni az arculati elvárásokat, a homlokzati színezésben, anyaghasználatban, tömegformában megfogalmazott elveket.

Intézmények

Az intézmények a település központjában helyezkednek el, és általában új vagy teljesen felújított, esetleg átépített épületben. Az iskola az egykori kolostor telkén épült fel a 70-es évek modern szemléletével. A Polgármesteri Hivatal átalakított épület.

A piac új építésű, a kolostor gazdasági területén épül fel.

A település történelmi központjában található az Óvoda, a Posta, a két élelmiszer áruház, a közösségi ház. Az új beépítésű területen épült fel a családsegítő és gyermekvédő központ.

A református templom új építésű, környezete modern városi park.

Gazdasági területek

A településtől keletre, az egykori TSZ telephelyen alakult ki egy összefüggő gazdasági terület. Itt a mezőgazdasági tevékenység mellett kisebb ipari tevékenység is folyik. Szintén a belterület határán alakult ki egy szállításra szakosodott vállalkozás telephelye.

Szintén a belterület határán helyezkedik el az építőanyag áruház, az autójavító szerviz, és az Önkormányzati raktárbázis épülete.

Ezek mellett több egyéni vállalkozás, gazdasági társaság működik a településen.

Zöldterületek

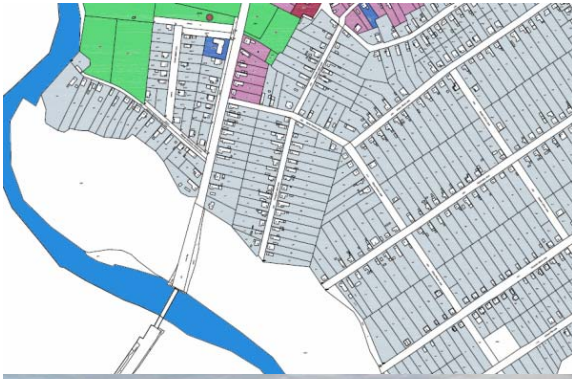
A település zöldterületei két csoportba sorolhatóak.

Az egyik csoport a belterületi zöldterületek tartoznak. Ilyen a Református templom melletti park, a Fráter utcai játszótér és a temető melletti Szent István tér.

A másik csoportba a zöldterület jellegű területek tartoznak. Ezek a következők: A régi és az új temető, a sportpálya, Sajó melletti területek.

Jelentős a település a közterületek (utcák, terek) növényállománya. A legtöbb közterület változatos magasságú növényzettel van beültetve.

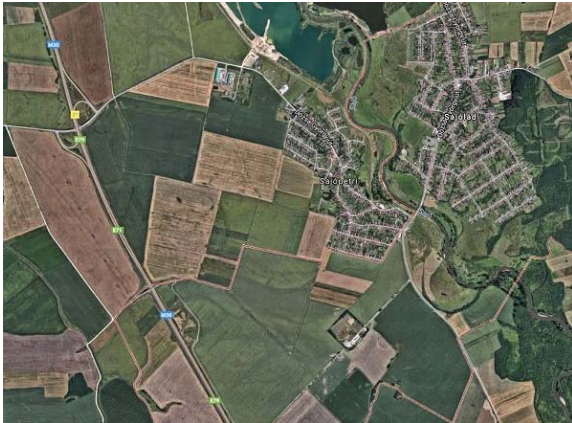
A folyó

A település nevében is benne szerepel a település múltját és jelenét meghatározó folyó, a Sajó. Általában a folyó medre elterülő kavicságy, mely szigeteket, zugokat hoz létre.

A kanyarok külső ívén alakulnak ki a sodrásos részek, mellettük szakadó parttal.

Mióta a vize megtisztult, gazdag a halállománya.

A folyót szegélyező ártéri erdő gazdag állatvilággal rendelkezik. Az ártér fontos területe az állatok vándorlásának.

Külterületi területek

A település külterületén változatos mezőgazdasági területek vannak. A déli területeken a földművelés a jellemző.

A település környezetében, főleg az északi dombokon a szőlőművelés a jellemző.

A külterületen csak kisebb gazdasági épületek találhatóak. Nagyobb birtokközpontos nem alakultak ki.

A TELEPÜLÉSKÉPET MEGHATÁROZÓ ÉPÍTETT ÉS TERMÉSZETI ELEMEEK

6

Lakóépületek, melléképületek építészeti részletei

Tömegformálás

Két alapvető épületforma figyelhető meg: A korábbi épületek egyszerű hasáb tömeggel épültek. Tornáccal fordultak az udvar felé. A gazdasági épületek az épület folytatásában álltak. Többször a lakóépülettel átellenes oldalon helyezték el a melléképületeket.

A másik tömegformálási modell elterjedtebb. Kocka épület sátortetős tetőidom.

Az újabb épületek többszintes, nyeregtetős épületek.

Célszerű a magassföldszintes és tetőtér beépítéses épülettömeg alkalmazása kerülve az utcai oldalon a túlzott épületszélességet. A szélesebb épületeket átforduló, törtvonalú nyeregtetővel célszerű lefedni és nem egy nagy nyeregtetővel.

Javasolt a korábbi tömegformálás alkalmazása a tömeghez igazodó nyílászáró rendszerrel

Tetőidom

A hagyományokkal autentikus tetők 42-45 fokos dőlésszögű magas tetők. A gerinc követi az épület tömegét. Az utcai, vagy rövidebbik oldalon teljes konttlyal van lezárva. Az átforduló épületeknél a tetőidom gerince is átfordul az utcával párhuzamos gerincű tetőbe, de ez ritkábban fordul elő.

Célszerű a kontyolt nyeregtető alkalmazása és nem oromfallal kialakítani az utcai homlokzatot. A hátsó épületrészekben megengedett az eltérő épületfedés alkalmazása.

Kémények

Az életforma és a lakási körülmények modernizálódásával elvesztette a hagyományos kémény a szerepét, azokat visszabontották.

A legtöbb kémény falazott szerkezetű, sokszor vakolt felülettel.

Javasolt a vakolt, vagy a téglafelületű kémények alkalmazása. Célszerű kerülni a fémszerkezetű, a fém, vagy műanyag borítású kémények alkalmazását. A turbókémények nem befolyásolják az épületek megjelenését, de célszerű az utcai homlokzattól távol elhelyezni ezeket.

Nyílászárók

Az eredeti homlokzati rendszer a kéttáblakos kialakítás volt. Általában ez homlokzati kialakítás átalakult egy nagy ablakossá.

Az épületek szélesítése esetén néhol megjelent a „klasszikus” két nagy ablakos homlokzati kialakítás.

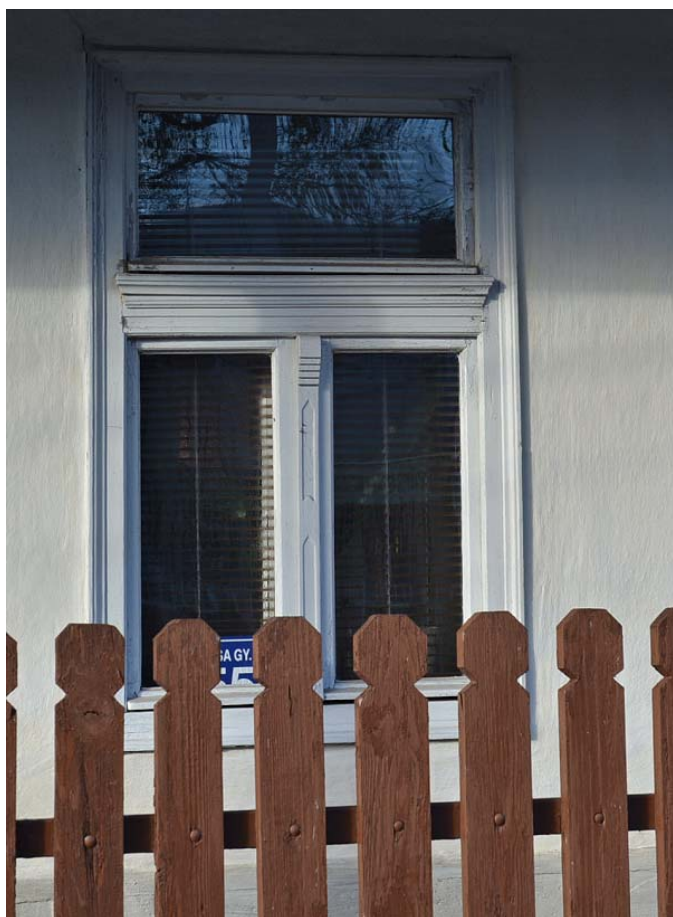
Az udvari homlokzat nyílászáró már jelentősebben átalakultak, hiszen az életforma változása ezt indokolta.

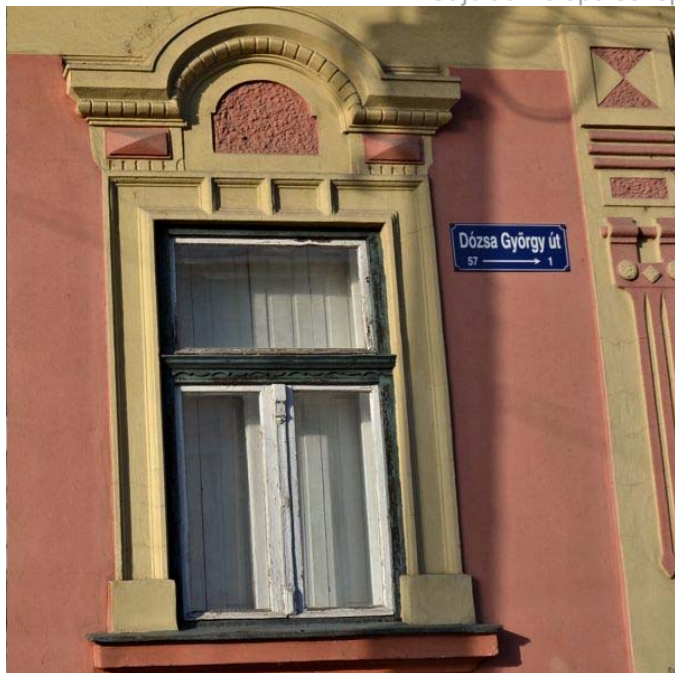
Általánosságban elmondható, hogy a nyílászárók anyaga megmaradt a fa, festett felülettel és fehér vagy szürke színnel.

A nyílászárók eredeti díszítései csak itt-ott lelhetők még fel.

A legtöbb helyen már a sablon háromszárnyú ablak található, mely a jólét jele volt egy időszakban és fennmaradt.

Szerencsére újra elkezdik alkalmazni a régi arányú ablakok és ajtók alkalmazását. Célszerű az utcai oldalon az álló formátumú és osztott nyílászárók alkalmazása..

Tornácok

Viszonylag kevés házon maradt meg a tornác, a gazdálkodás elhagyásával a tornác értelmét veszítette, pedig a modern életforma is igényli a tornácot, mint átmeneti teret a lakás és az udvar között.

Voltak falazott és fa oszlopos tornácok egymás mellett, sőt több épületen megfigyelhető az utcai tornác alkalmazása.

Az új építésű területeken is előfordul a tornác alkalmazása, de itt már nem szerves része a tornác az épületnek, hanem egy ráragasztott toldalék, egy ún. előtető.

Célszerű a főépületeken a főépülettel szervesen egybeépített „előtető” (tornác) alkalmazása.

Anyagok, szerkezetek

Falazat

A táj jellegzetes falazó anyaga a vályog és a tégl. A XX. században elterjedt a gázszilikát alkalmazása is, mára újra a tégl a jellemző falazóelem.

Általában a falazatokat vakolat fedi, ezért az nem látható. Elfogadható a részben látszótégla alkalmazása, de célszerű vakolt felületekkel vegyesen alkalmazni..

Tetőfedés

A történelmi korok tetőfedő anyaga a zsúpfedés volt. Napjainkban illetve a közelmúltban a tetők fedése cserép. A régi sötét cserepek mellett megjelentek korunk világos, piros színű cserépfedései.

Néhány épületen szürke palafedésre cserélték a cserépfedést.

Szerencsére a település tetőfedése egységesnek mondható, nem terjedt el az önmaga mutogató egyéni megoldás, a zsindelyfedés és s fémlemez fedés rikító színekben.

Nem javasolt a műanyag álcserép alkalmazása. Ilyenek a cserepes fémlemez fedések, a bitumenes zsindely alkalmazása valamint a cseréphantású bitumenes lemez.

Homlokzat kialakítása

A homlokzatok vakoltak. Az utóbbi évtizedek anyagi lehetőségeinek megfelelően a falak külső oldala kőporos vakolatot kapott, általában színes felülettel. A jellemző színek a földpát színek: okkersárga, vasoxid vörös-barna, törtfehér.

Korábban a tapasztott, vagy vakolt homlokzati felületek meszelést, vagy festést kaptak sima felülettel.

A nyílások keretezettek, az utcai oldalon két ablakkal.

A lábazat szürke, cementes vakolat.

A festett homlokzatok fehér, vagy világos színű festékkel van festve.

Az új festékek elterjedésével megjelentek a kevésbé színtartó papagáj házak is, jelezve, hogy az itt lakó szorgos tévé-néző, és innen meríti ízlésvilágának alapjait.

Célszerű a homlokzatokon a tört színek alkalmazása vakolat, vagy festett homlokzat formájában. Előnyös a több szín alkalmazása (pl. lábazat, nyílások keretezése), mert változatossá teszi az utcaképet és mozgalmassá az egyszínű homlokzatokat.

Egyéb épített elemek

Kerítések

A településen elég változatos a kerítések anyaghasználata és kialakítása. Ennek ellenére megfigyelhető bizonyos rendszeresség, igaz figyelembe kell venni a lakáshasználati tulajdonságokat. Alapvetően az álló léckerítés lehetett a jellemző forma, de ez mára csak elvétve fedezhető fel. A polgárosodás (gazdagodás) során a fa kerítést kiszorította a falazott oszlopos és díszített fém-rács kerítés.

Napjainkban sokfajta kerítés látható..

Általánosnak mondható a lábazatos, falazott oszlopos kerítés fém rács mezővel, vagy fa áttört vagy tömör betéttel.

A tömör falazott kerítés alkalmazása esetén célszerű a vakolt és nem vakolt felületek váltakozásával, vagy fa burkolati részekkel oldani a településképtől idegen kerítésfal látványát.

Összegezve a főbb ajánlott kerítés típusok:

- tömör lábazatos, oszlopos fém kerítés
- fa lécz, vagy deszka kerítés
- a kettő kombinációja
- osztott felületű/burkolatú tömör kerítés

Kutak

Egykor valamennyi telken volt ásott kút, ezekből mára elég sok fennmaradt, bár több le vannak pusztulva. Általában a kutakat öntözésre használják fel, valamint kerti díszítő elemnek.

Megfigyelhető volt a településen a színes drótüveggel fedett kutak sorozata. Bár sajátos építészeti forma és anyaghasználat, úgy véljük nem követendő példa, ez az építmény típus egy 30-50 éves társadalmi korszak maradványa.

Több helyen megpróbálják a kutat megőrizni, rájöttek a kút helytörténeti fontosságára. Ez a továbbélési forma javasolt és támogatandó.

Gazdasági épületek

A főépületek mellett többféle melléképület is megfigyelhető a telkeken. A melléképületeket elhelyezkedésük alapján három fő csoportba lehet sorolni.

Az egyik jellegzetes csoport a főépülettel szemben kialakított gazdasági épület, elsősorban nyári konyha funkcióval.

A másik csoport országosan elterjedt megoldás: a főépület folytatásában építették meg a tárolót, az istállót, az apró jószágok óljait.

Ezek a gazdasági épületek jobbra elveszítették eredeti funkcióikat, más és más új funkciót helyeztek el az építményekben.

A melléképületek megtartása, újbóli alkalmazása javasolt, mert igen változatos településképet eredményez és növeli a telek használhatóságát.

Intézmények és sajátos építmények építészeti részletei

Tömegformálás

Ezek az épületek már változatos, a funkcióhoz igazodó, azt kiszolgáló tömegformákat mutatnak. A tömegek osztottak meg vannak törve.

Célszerű ezeknél az épületeknél is a hagyományos, egyszerű magas tető alkalmazása hagyományos anyaghasználattal.

Tetőidom

A tetőidomok változatosak, lépcsőzetes, vagy megtört nyeregtető, vagy kupola-szerű toronysisak. Általában itt is az egyszerű tömegekre és tetőidomokra törekedtek igazodva az épülettömeghez. Célszerű az egyszerű tetőformák alkalmazása hagyományos anyagokkal. A szürke fémlemez fedés elfogadható tetőfedő anyag a középületek esetében.

Nyílászárók

A középületeken a funkcióhoz illeszkedő nyílászárókat alkalmaztak. Több esetben már felújításra kerültek, illetve cserélték a nyílászárókat. Általában festett fa szerkezet. Néhol fém nyílászáró szerkezeteket alkalmaztak, mely egyes funkciók nyílászáró kialakításához alkalmasabbak (pl. üzletek, iskolák, nagy forgalmú épületek).

Anyagok, szerkezetek

A középületek jellemzően téglából épültek szilárd alapozásra. A régi épületeken a fa földem a jellemző. A tetők cseréppel, vagy fém lemezfedéssel vannak fedve. A homlokzatok ezeknél az épületeknél is kőporos vakolat, a színezése itt is világos, tört szín. A nyílások körül vakolatdíszítés figyelhető meg.

A kerítések általában kő lábazat és oszlop, és fém rács kerítésmező festve.

A település új középületei már korszerű anyagokból, energiatakarékos formában épültek. Tömegformálásával, anyaghasználatával az igazodásra törekszenek, de modern formákkal és anyaghasználattal.

Napjainkra elterjedt a tetőfelületen a melegvíz termelő kollektorok és a napelemek alkalmazása. Mivel ezek hozzásegítenek az energia hatékonysághoz, nem tilthatók, de javasolt az utcai homlokzatón kívüli tetőfelületeken az alkalmazásuk.

Közterületek, sajátos építmények

Közlekedési építmény

A település autóbusz várói változatos kialakításúak. Az új várók fa szerkezetű építmények. A célnak megfelelnek. Az anyaghasználatukat át kell gondolni.

Hirdető táblák, cégfeliratok

Igen változatos a cégeket hirdető cégtáblák kialakítása. Vannak falra szerelt kivágott betűk és festett táblák.

Az utcai irányító táblák egységesen festett felületű fém szerkezetűek. Az információs táblák is fém szerkezetűek. Összefoglalva elmondható, hogy a település információs rendszere egységes anyaghasználatú és színezésű.

A cégek cégtáblái esetében törekedni kell a homlokzati rendszerhez igazodó cégtáblák elhelyezésére.

Szobrok

A településen fém és fa szobrok, valamint kő emlékművek találhatóak. E közterületi alkotások nem egységesíthetők, ezeknél eleve az a cél, hogy fejezzék ki a meghatározott esemény tartalmát, jellegét, E közterületi elemek színesítik a település közterületeit.

A belterületi természeti környezet

A település utcái és kertjei virágosak.

A terek, az utcák fásítottak, növényzete gazdag.

A régi településközpont egyes részein az épületek közötti intenzívebb zöldterület kialakítását nehezíti a telkek kis szélessége.

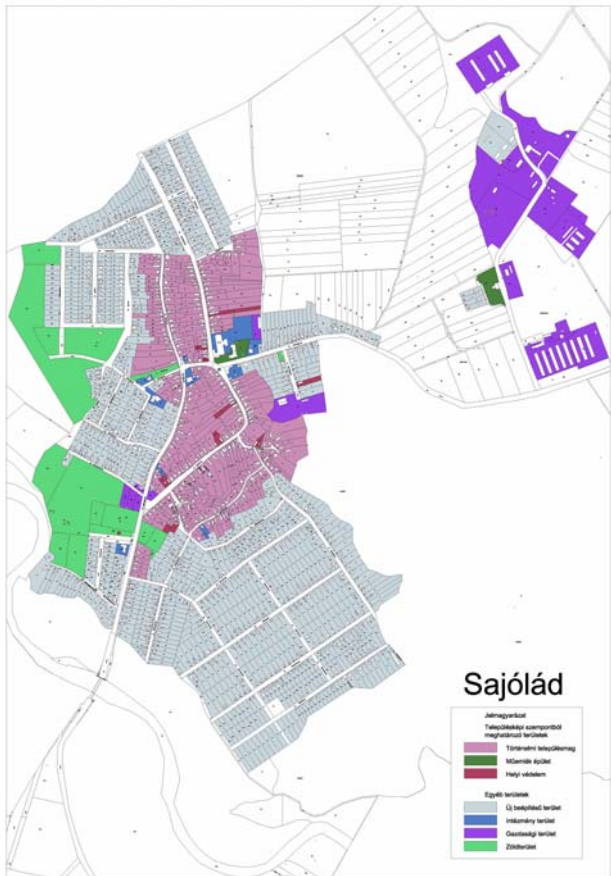
A telkek hátsó részein gyümölcsös, kiskert található. A belterületet szőlők, erdők, mezőgazdasági földek veszik körül. Nagy összefüggő zöldterületek a sportpálya, a temető valamint a Sajó melletti árterület.

Tudatos fásítással az utcák megjelenése változatossá tehető, valamint élhetőbbé is.

Törekedni kell a változatos magasságú és lombkorona színű növényzetek telepítésére.

AJÁNLÁSOK

Megállapítás

A településképet meghatározó építészeti és természeti adottságok összefoglalása

Sajólád település belterülete két alapvető zónára osztható településképi szempontjából: a település történelmi állapotát megőrzött területekre és az újonnan kialakított területekre. Az egységes településképi megőrzése, kialakítása érdekében e két terület adottságait kell meghatározni és kell a fejlődés irányát meghatározó szabályokat kialakítani.

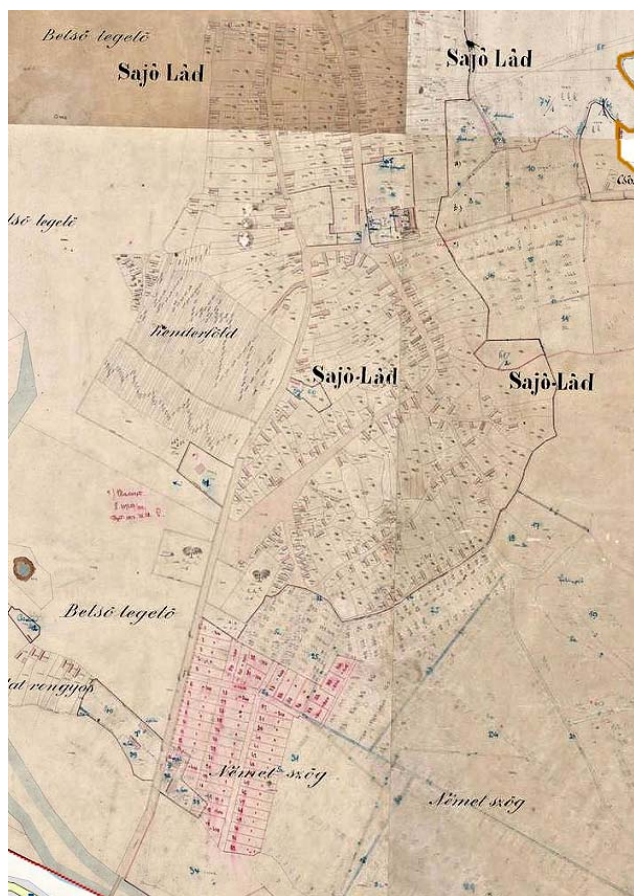
A település jelenlegi arculata a településen és környezetében az utóbbi 30-40 évben lezajlott társadalmi és gazdasági fejlődése révén alakult ki. A település szövege korábban is homogén volt, a forgalmi út mellett elterülő település a kolostor tulajdona, kiszolgálója.

Ajánlásaink e településképi finomhangolással történő változtatására tesznek javaslatokat, feltárva a még érzékelhető történelmi gyökereket.

A településképi megtartásának, illetve az új épületek, a felújítások kialakításának a meglévő együttesre kell támaszkodni. E meglévő értékek alapján határozhatók meg a településképi védelme szempontjából alapvető építészeti és természeti értékek, részletek. E meghatározott értékek alapján lehet szabályozni az új épületek, építmények településképi befolyásoló kialakítását, a táji, természeti környezet alakítását.

A belterületi településképi védelmi ajánlások a településképi szerinti csoportosítás alapján:

Sajólad 1890 környékén készült kataszteri térképnek kivonata.

Forrás:www. MAPIRE.hu

Településképet meghatározó területek

A Sajóladot legrészletesebb ábrázoló térkép az 1890-ben készült kataszteri térkép. Ezen követhető legjobban nyomon a történelmi település szerkezete, formája, arculata.

A település magját a tört vonalvezetésű Dózsa György utca, és az ebbe az utcába torkolló Jókai Mór, Ady Endre, Kossuth Lajos és Rákóczi Ferenc utcák alkotják.

Ezen utcák mellett fekszenek a település legrégebbi telkei, melyek meghatározták a települést.

A beépítés ezen a területen jellemzően oldalhatár melletti és fölszintes, a tetőforma utcára merőleges nyeregtető az utcai oldalon teljes, vagy ún. „magyar” konttyal.

A központban a kolostor épületegyüttese és környezetében a kiszolgáló birtoktest helyezkedik el.

Ez a településszerkezet a társadalmi változásokkal – a kolostor felosztásával- értelmét veszítette. A kolostor telkeit felosztották, beépítették. A kolostor épületét nagyrészt elbontották.

A környező települések ipari fejlődésével a megnőtt a lakosság száma, új telkeket kellett kialakítani, melyeket a történelmi településmag környezetében elterülő mezőgazdasági telkek felosztásával értek le. Az új településrész cca. kétszerese lett a történelmi településmagnak.

A történelmi településmag területén a telekhálózat fennmaradt, de az épületek jelentősen át lettek építve

A településképi szabályozásnak ezt a kettőséget figyelembe kell vennie.

A javaslat az új területek és a településképi szempontjából meghatározó területek eltérő, súlyozott fejlesztését javasolva, figyelembe véve a kialakult adottságokat, sajátosságokat.

Beépítési mód és forma megőrzése

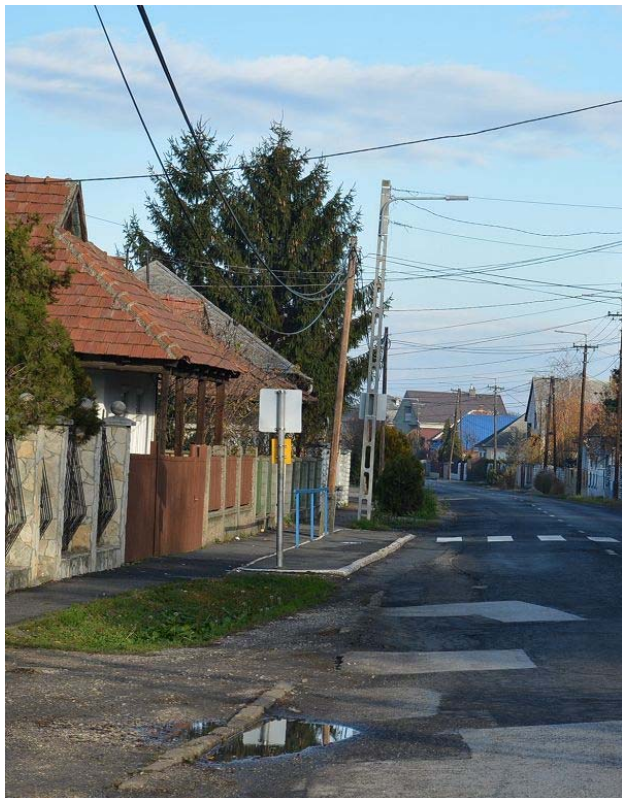
Meghatározó eleme a településképnak a telkek szerkezete, azok beépítési módja.

A történelmi településmag telkei jobbra megmaradtak és megmaradt a telkek beépítési módja is. Javasoljuk ennek az állapotnak a megőrzését és lehetőleg a beépítés korábbi formájához történő visszatérést, ami tömören egy történelmi épületforma újraélesztését jelenti a tömegesen felépült sáttortetős épületek között.

A település napjainkig megőrizte a domborzathoz igazodó jellegét, Ezt is célszerű megőrizni.

Jelentős közterület fejlesztéssel emelhető a történelmi településrész építészeti értéke, ezzel a település arculata.

A történelmi településrész adhat a településnek egyéni arculatot.

A gazdasági épületek visszaépítése más funkcióval

A település történelmi részén a gazdálkodással összefüggő tevékenységek megkövetelték a változatos gazdasági épületek építését. Bár a melléképületek jellemzően a XIX. századtól terjednek el, jellegzetes elemei a településképnak.

A gazdasági épületek a laza településszerkezetben gazdag térbeli változatosságot jelentettek. Mára átalakult a lakók gazdasági életvitele, ezzel értelmüket veszítették a melléképületek.

Viszont a gazdasági épületek számának a csökkenésével szegényedik a település képe, ezért javasoljuk a minél változatosabb alakú melléképületek építésének szorgalmazását mai funkciókkal: vendégház, szabadidő épület, rekreációs épületek, rendezvény épületek.

A lényeg, hogy a főépület és a melléképület anyaghasználata legyen hagyományos, egységes, az épületek tömegformálása egyszerű, de több épületből álljon össze a telkek beépítése.

Hátsó kertek védelme- többcélú hasznosítással

E telekcsoport településképi megjelenésének karakteres eleme a növényzettel benőtt hátsó kertek látványa. Itt hagyományosan gyümölcsös és kiskert volt egykor. Mára a gyümölcsös funkció mellett a díszkert használati mód maradt meg. A növényzettel beültetett telekhasználat megtartását a település mikroklímájának megőrzése érdekében javasoljuk. Bár a nagy hátsó kert folyamatos gondozást igényel, de a gyümölcsös mindennapi hasznot eredményez (gyümölcs, lekvár, pálinka), de a terület alkalmas lehet nyári táborozásra is a melléképületekben kialakított vizesblokk mellett. De lehetőség van biogazdálkodásra is ezen a telekrészen.

A település arculatát meghatározó épületek

Egyedi helyi védelem

A településen több épület megőrizte beépítési módját, tömegformáját, homlokzati rendszerét, anyaghasználatát, ezzel a település történelmi arculatát, és ezek az elemek megteremthetik a hosszú távú települési arculatfejlesztés alapjait. Ezeket az épületeket lásd a helyi építészeti örökség fejezetben.

Ezek az épületek tömegformájukkal elhelyezkedésükkel, anyaghasználatukkal, nyílászáró rendszerükkel adnak példát az épületek átépítése, felújítása során.

Átalakult, új beépítésű területek

Lakóterületek

Az átalakult, új beépítésű területek egységes utcaképet mutatnak, hiszen tervezett településrészek. Kis telkek, egyen lakóépületek jellemzik. Nem jellemző a területre a gazdálkodás. Az utcák intenzív be vannak ültetve növényzettel.

A településrész arculatát az egységes szemléletű anyaghasználat, az épülettömegek átgondolt kialakítása, változtatása, és a közterületek egységes szemléletű fejlesztése alakíthatja döntően. Az egységesítés mellett meg kell őrizni a változatosság sokszínűségét is.

Intézmények

A település intézményei jellemzően a középpontban helyezkednek el. Az intézmények a korstílusnak megfelelő építészeti megjelenéssel épültek fel.

Az egységes települési arculat érdekében szükséges a felújítások során az építészeti eszközök egységesítése (homlokzati anyaghasználat, színezés, mikroarchitektúrális elemek) szükséges. Célszerű a közterülettel a kapcsolat egységes szemléletű fejlesztése is.

Gazdasági területek

A gazdasági területek nem meghatározó elemei a településképeknek, elsősorban a település belterületének a határán helyezkednek el.

Ezeknél az egyben nagy tömeg helyett a változatos tömegformálás és a visszafogott anyaghasználat jelentheti a településképhez való igazodást.

Zöld területek

A település egy részén a településképi karakterének fontos eleme a zöldterület.

Javasoljuk e belterületi természeti településképi elem megőrzését, fenntartását, vagy fejlesztését összhangban a használatával.

Térburkolat

A település egységesen burkolt közterületekkel rendelkezik. Minden utcája szilárd burkolatú.

A parkok egységes díszburkolattal vannak ellátva.

Javasoljuk, hogy a településen egységes, semleges térburkolat alkalmazása legyen preferálva, igazodva a meglévő térburkolásokhoz.

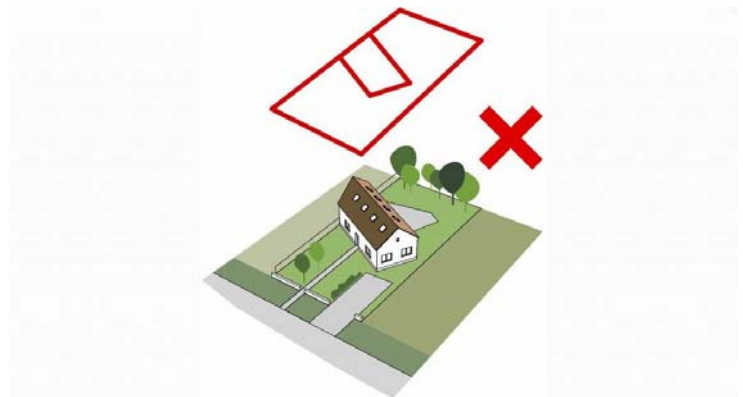

Általános ajánlások

Épület elhelyezése a telken

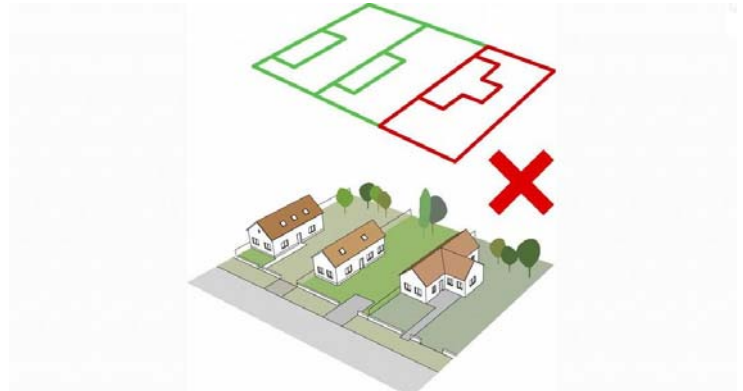
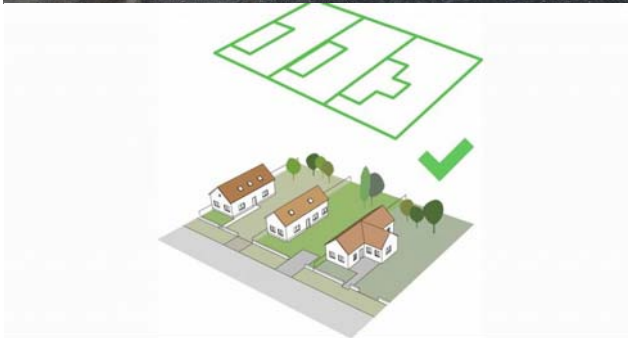
A telkeken javasoljuk az új épületeket a kialakult beépítési módhoz igazodó módon elhelyezni, figyelembe véve a kialakult beépítési formát. Kerülni kell a településképtől idegen épület elhelyezési módokat: pl. ferde beépítést

Előkert mérete

A település a csoportonként kialakult előkert méret része a település kialakult képéhez. Általában van előkert az épületek előtt, annak mérete változó.

Javasoljuk a meglévő előkertek megőrzését, új beépítés esetén az igazodást a szomszédos telkek kialakult állapotához.

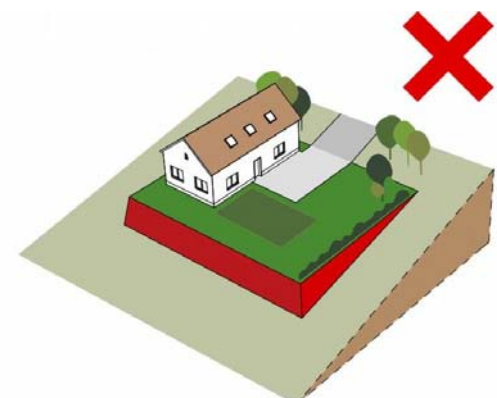
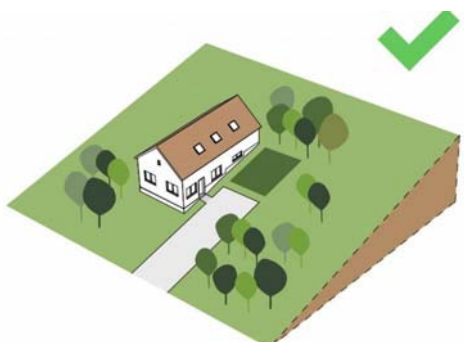
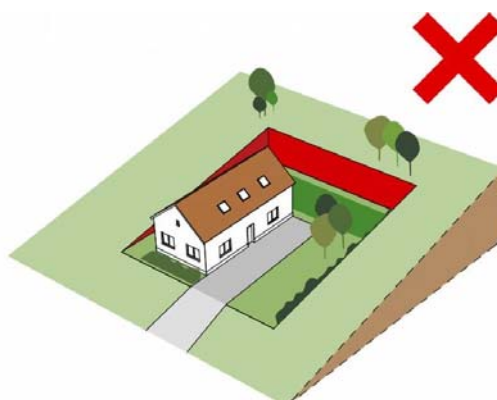
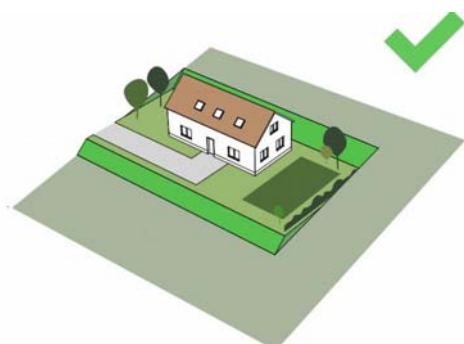

Épület elhelyezése lejtős telken

A település telkeinek csak kis része lejtős. Ezeken a telkeken a kerítés támfal jellegű kialakításával hozták közel vízszintes helyzetbe a telek felszínét.

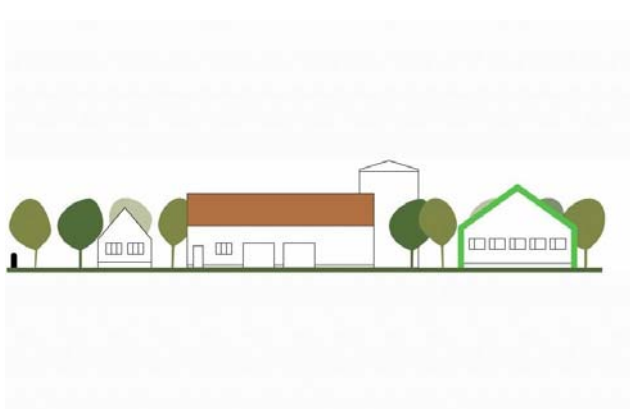
Javasljuk, hogy új beépítések esetén a tereplejtést több lépcsőben elosztva kezeljék, nem javasolt a nagy terepbevágás kialakítása, de nem javasolható az utca felőli nagy kiemelés alkalmazása sem. A terep őrizze meg természetes jellegét az épület környezetében.

Épületmagasság

Az épületek általában földszintes magasságúak. Sajnos ez elmúlt években több emeletes épület is beépült a földszintes telkek közé.. Javasoljuk a településen a földszintes épületmagasság megőrzését az egységes településkép védelme érdekében. A javasolt maximális ereszmagasság az átlagos terepszinthez viszonyítva 4-5 méter.

Tömegforma

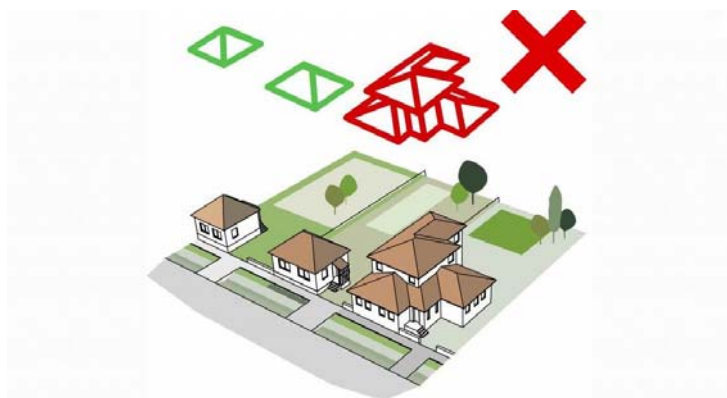
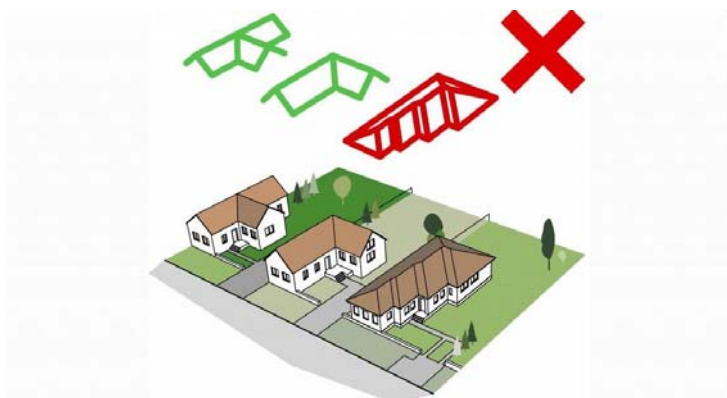
A településen egyszerű tömegformájú épületek épültek, kerültek a bonyolult tömegformákat. A felszíni vizek elvezetésének a legegyszerűbb módja is az egyszerűbb tömegforma esetén volt a legegyszerűbb.

A hagyományos építészetben kerültek a bonyolult tömegformákat. Inkább több, egyszerű tömegformájú épületet építettek, kerültek az épületek fölösleges összeépítését. Ennek egyszerű gazdaságossági okai lehettek. Bár ma már nem a gazdaságosság az legfontosabb szempont (több esetben), de a településképi kialakult jellegének védelme érdekében javasoljuk az egyszerű, gazdaságos tömegformák alkalmazását.

Tetőidom-forma

Az épületek tetőinek formája is egyszerű, igazodik az épület tömegéhez. A téglalap alaprajzú tömeget általában nyeregtetővel fedték le, és e tetőnek az utcai oldalán telje konttyal fejezték be a tetőt. A konttyolás csak néhány épületnél maradt el, ezeknek az eredeti tetőformájára nincs autentikus adat, ezért ezeket nem tekinthető általánosan elterjedtnek.

Javasoljuk tehát a teljes konttyos, vagy a magyar konttyos nyeregtető alkalmazását.

Tető hajlásszöge

A településen szerencsére napjainkig megőrizték a lakóépületek a hagyományos tető hajlásszöget. A tetők 40-45°-os hajlásszöggel épületek. Nincs a település lapostetős épület sem.

Javasoljuk a kialakult tető hajlásszög megőrzését, új épület esetében az igazodó alkalmazását.

Tetőtér beépítése

A településen nem jellemző a tetőtér beépítése, de az életforma változásával, valamint az építmények magasságának a korlátozásával ki fog alakulni a tetőtér beépítésének az igénye. Elmondható, hogy semmi akadálya a tetőtér beépítésének, ha néhány alapvető településképi szempontot figyelembe vesznek az építkezni szándékozók.

A tetőablak a leginkább településképet formáló elem. Célszerű az utcai oldalon kerülni a tetőablakok elhelyezését. Célszerű fekvő tetőablakokat alkalmazni. Nem zárható ki álló tetőablak építése sem. Ugyanakkor nem javasolt a tető formájának álló tetőablakok sorával történő megbontása. Egy-két álló tetőablak még nem változtatja meg a tető formáját, sőt történelmi analógiával igazolható alkalmazásuk. Általánosságban javasoljuk az udvari fekvő tetőablakok kialakítását tetőtér beépítése esetén.

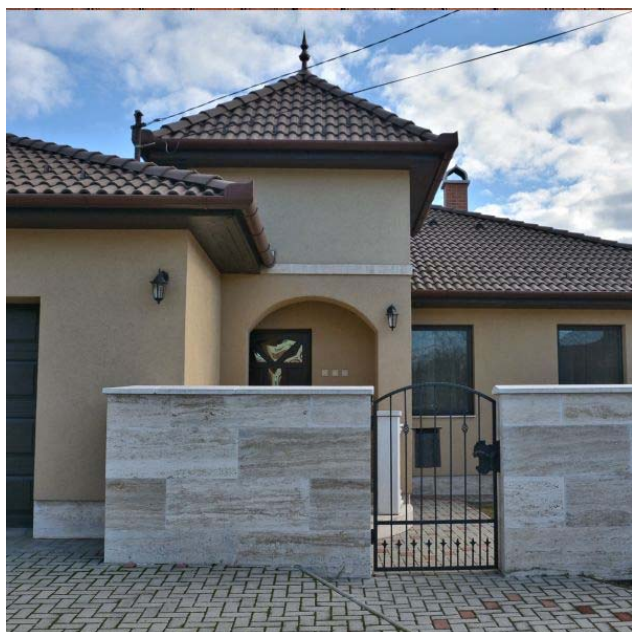
Nyílászárók

A település egykori kétablakos utcai homlokzata jelentősen átalakult. Ez a homlokzati forma csak néhány épület esetében maradt fenn. Elmondható, hogy eredetileg itt is a kétablakos homlokzat volt elterjedve. Az épületek modernizációs fejlesztései során ezeket az ablakokat átépítették egy nagy ablakos homlokzattá. Ez az épületek eredeti homlokzati arányait alapvetően megváltoztatta, de szerkezetiileg sem voltszerencsés megoldás, mivel a sárba rakott kőfalú házak eredeti szerkezeti rendje megbomlott,

Javasoljuk, hogy a homlokzatok átépítése során, illetve az új épületek esetében térjenek vissza a két ablak kialakítására, mely autentikus homlokzati megjelenést eredményez. Különösen fontos az autentikus homlokzatok visszaállítása a várhatóan jelentősen megnövekedő idegenforgalom miatt is.

Az ablakok formája is meghatározó eleme a homlokzatnak. Az osztott ablakokat kell előnyben részesíteni az osztatlan nyílászárókkal szemben. A nyílászárók felületkezelése célszerűen festette felület legyen. A nyílászárók elhelyezése is fontos. Célszerű a homlokzati falsíkban elhelyezni az ablakokat.

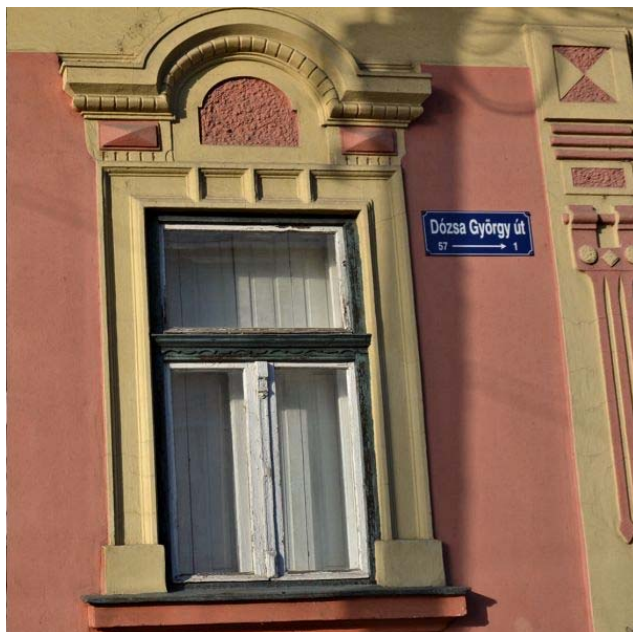

Anyagok

A település épületeinek homlokzata vakolt felületű. napjainkra főleg kőporos vakolat borítja azokat a homlokzatokat, amelyeket korábban sima vakolat és mész festés fedett. A két anyag eltérő felületi tulajdonságot mutat. Az egyszerű vakolat sima felületű, a kőporos vakolat érdes felületű. A kőporos vakolat általános elterjedését az a tévhit segítette elő, hogy „örökké” tart, ami sajnos erre sem volt igaz. Sajnos e vakolatok az épületek páraháztartását is károsan befolyásolják, mivel a vakolat párazáró, a szerkezetekben és a helyiségekben marad a talajból felszívódó pára, mely a falak és a vakolatok károsodását eredményezi.

Javasoljuk az épületeken a sima homlokzati meszes vakolatok alkalmazást, mert épületfizikai szempontból csökkenti a pára károsító hatását, településképi szempontból pedig autentikus homlokzati megjelenést biztosít.

Színek alkalmazása

Az épületek vakolt felületeinek jelenlegi színezése a kőporos vakolatok színezési módszerétől függ. E vakolatokat természetes földpát színezőkkel színezték. Ez a színezési mód megfelel a korábbi korok homlokzatszínezési módjával. A földpát színezés (okker, vasoxid vörös, szürke) halvány, pasztell színezést eredményezett. Napjaink műanyag festékei már erős, telt színeket is tudnak varázsolni a homlokzatokra. Ez a homlokzatszínezési módszer idegen a történelmi színezéstől, de idegen a település arculatától is.

Javasoljuk a fehér és törtfehér homlokzatszínezés mellett a halvány, pasztell színek alkalmazását. Nem javasoljuk színezett homlokzat esetén az egyszínű homlokzatszínezést, ilyenkor a tagozatok színezésével lehet a homlokzat unalmas monoton hatását megszüntetni. A fehér festés esetén az árnyékhatast teszi mozgalmassá a homlokzatot.

Kémény

A településen már csak néhány eredeti kémény látható a tetősík fölött.

A jelenlegi kémények egy része vakolt, más részük látszó téglaburkolatú. Eltérő a kémények lezárása is.

Javasoljuk a településen a vakolt kémények építését a legegyszerűbb lezárással.

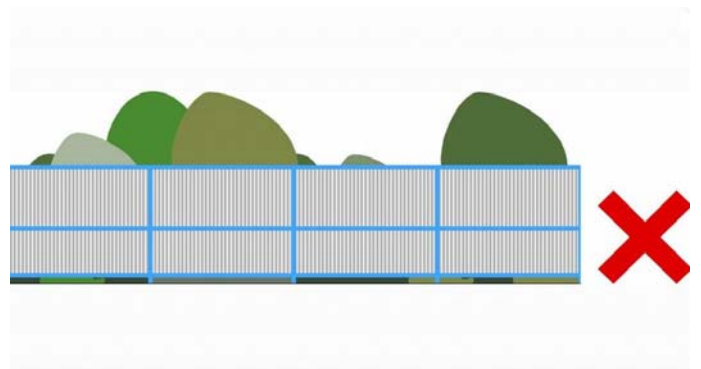
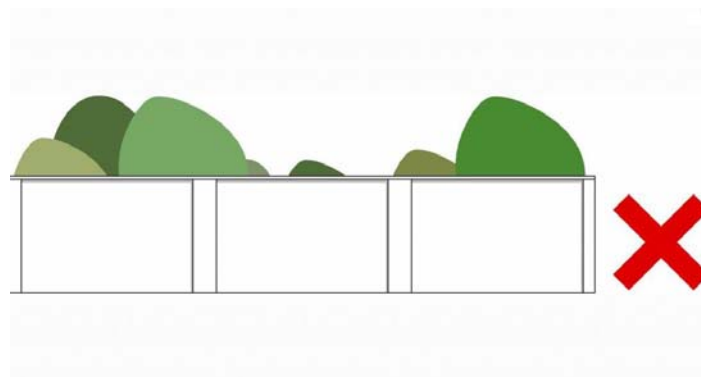
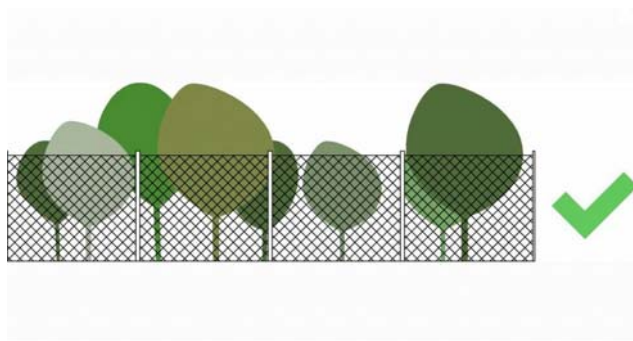
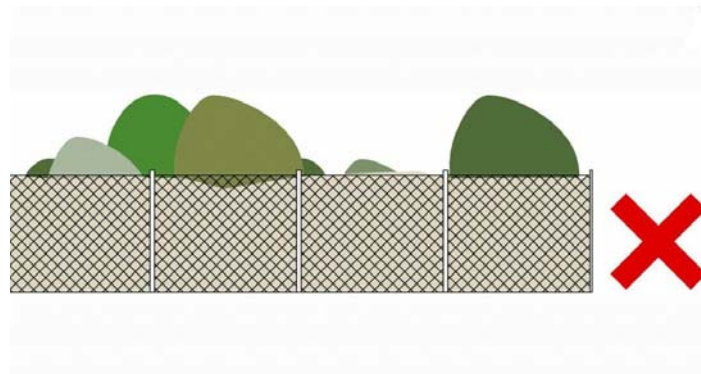

Kerítés

Helyszíni vizsgálatunk alapján megállapítható, hogy a település utcai kerítései általában lábazatos, épített oszlopos kerítések, ahol a kerítésmezők fa, vagy fém anyagú lezárást kapnak. A lezárás lehet pálcás, rácsos és tömör. A tömör fém kerítés tájidegen, nem javasolt.

Javasoljuk a fa anyagú, függőleges lécs, vagy deszka elemes kerítés építését. A kerítések lehetnek natúr, felületkezelte és festett felületűek.

Településképi közterületi elemek

A település közterületein több olyan építmény és műtárgy található, melyek befolyásolják a település arculatát. Ezek jellemzően korunk alkotásai.

Része a közterületi tárgyaknak az utcanév táblák, a reklámtáblák, az utcabútorok, a közlekedési építmények.

Javasoljuk a fa-fém anyagú, modern, de visszafogott formavilágú és színezésű közterületi elemek alkalmazását

Közterületi növényzet

A település közterületei gazdagon és színesen vannak növényzettel telepítve. A közterületek nagy része fásítva van, a fák jellemzően tájjellegű egyedek. A magas növésű növényállomány mellett a bokrok, cserjék is elterjedtek. Jellemzően lombhullató egyedek találhatók e területen, ami megfelel a hagyományos növénypopulációnak. Örökzöld egyedek jellemzően a telkein találhatóak meg, azokon is elsősorban a telkek belső területein.

Igen fontos eleme a településnek a patak parti vízi növénypopuláció. Mivel ez a növény együttes mesterséges környezettel van körülvéve, nem önfenntartó, szüksége van a folyamatos gondozásra, művelésre. De emellett is érdemes a fenntartása, mert üde színt adja a településnek, és a település természetközpontú gondolkodásáról vall.

Közterületi tárgyak arculata, fa anyaghasználat

A település közterületein az alábbi tárgyak képezik a települési arculat részét:

hirdető táblák, utcatáblák, szemetes tárolók, virágtartók, utcanév táblák, információs táblák, céges arcuati táblák.

Jelenleg e tárgyak legtöbbször fa anyagú, Célszerű a közterületi információs tárgyak színezését összehangolni.

Nem kell elfeledkezni a modern, fa-fém eszközök, bútorok alkalmazásáról sem az egységes koncepció alapján

Külterület

Beépítés

A külterületen jelenleg nem alakult ki beépített terület.

Javasoljuk, hogy a település külterületén az országos szabályozásnak megfelelő módon, kis, egyszerű épületek épüljenek, kis együttesekbe szerveződve, a táj és a látvány zavarása nélküli kialakítással, természetes anyaghasználatával. Az együttesek mellett összefüggő, nagy területű szilárd térburkolat nem alakítható ki.

Ezeknél az épületeknél a hagyományos színek alkalmazása (fa, cserép) ajánlott.

Természeti táj

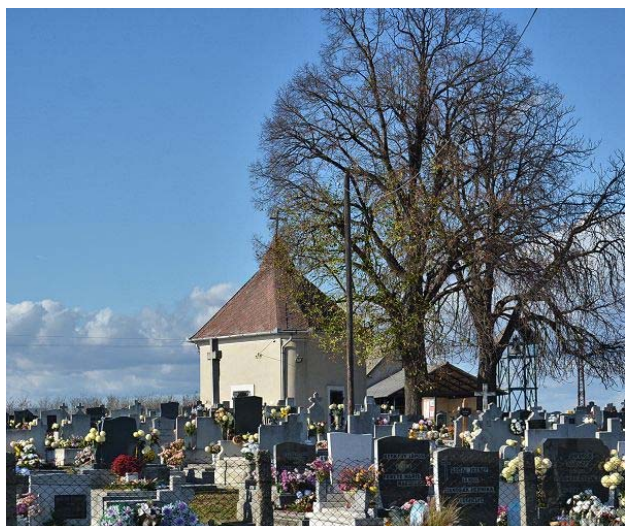

A település külterületén mezőgazdasági földek, szőlők, rétek és erdős területek találhatóak. Ezek határai a földek művelésére vonatkozó jogszabályok alapján változtathatóak. Általános elvként elmondható, hogy a kialakult külterületi természeti táj szerves része a település arculatának, gazdagítva annak változatos megjelenését.

Őshonos növények megőrzése, telepítése

Kialakult állapot, és a fejlesztések előfeltétele a táj arculatának alakításában az őshonos növények telepítése, alkalmazása.

Az inváziós fajok telepítését jogszabályok tiltják..

Helyi épített és természeti értékek felsorolás

1. A településképet meghatározó területek	Jókai Mór utca
Dózsa György utca 746-844-től a 653-481-ig
Zrínyi Ilona u. 831-842-ig
Ady Endre u. 524-2-től a 483*397-ig
Rákóczi u. 402/1-453-tól a 405-442-ig
Kossuth Lajos u. 440/1-471-től 446/1*410-ig
Szabadság u. 42-474-től az 552-ig
2. Helyi védelemre alkalmas épületek, építmények	Lakóépület Dózsa György u. 59. 711/1 hrsz.
Lakóépület Dózsa György u. 55. 712/2 hrsz.
Lakóépület Dózsa György u. 64. 855 hrsz.
Lakóépület Fráter György u. 29. 31 hrsz.
Lakóépület Ady Endre u. 19. 511 hrsz.
Lakóépület Ady Endre u. 35. 503 hrsz.
Lakóépület Ady Endre u. 55. 483 hrsz.
Lakóépület Rákóczi Ferenc u. 35. 406 hrsz.
Lakóépület Szabadság u. 4. 43 hrsz.
3. Helyi védett objektumok	Emlékmű Ady Endre u. 479. hrsz.
Szent István szobor 565/49 hrsz

Országos jogszabály által védett objektumok, területek

Műemléki védelem

Nepomuki Szt. János-szobor
Volt Pálos kolostor és templom
volt Erdődy kastély

Natura 2000

Natura 2000 európai védelem alatt álló területek (Lásd Bükk Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatását!)

Egyedi táji érték

(Lásd Bükk Nemzeti Park Igazgatóság és az Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatását!)

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA ÉPÜLETEK

8

Megóvott utcakép helyreállított kerítésekkel, festett vakolatos homlokzattal, cserépfedéssel

Meglévő épület bővítése a telek mélységében, tereplejtéshez igazodás, hagyományos formák és anyaghasználat, modern részletek, egyszerűség

Hagyományos szemlélettel épített falusi lakóépület egyszerű, modern formavilággal.

Hagyományos tömegformálás,
pasztell színezés és
anyaghasználat a homlokzaton.
Helyi példa

Hagyományos épülettömeghez
a hátsó udvar felé kapcsolódó
modern épületforma
hagyományos
anyaghasználat

Hagyományos épületforma és
anyaghasználat, egyszerű
tömeg,. A hagyományos épület
továbbélésének jó helyi példája.

Hagyományos épület bővítése
összetett funkciós épületrésszel,
egyszerű és hagyományos
anyaghasználat, modern
részletek

Hagyományos épület az utca
felé, modern szemléletű bővítés
az udvar belseje felé
hagyományos
anyaghasználat.

Helyi példa. Modern épület
hagyományos formavilággal,
modern anyaghasználat

Hagyományos keresztcsűr átépítve lakó funkcióval, modern részletekkel

Hagyományos tömegű keresztcsűr új funkcióval, modern részletekkel

Újjáépített keresztcsűr új funkcióval. Belső képp

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA KÖZTERÜLET

9

Közüntézmény hagyományos tömegformálással, modern részletekkel, kiegészítésekkel. Egyszerű kapcsolat a környezet változó terepalakulataival

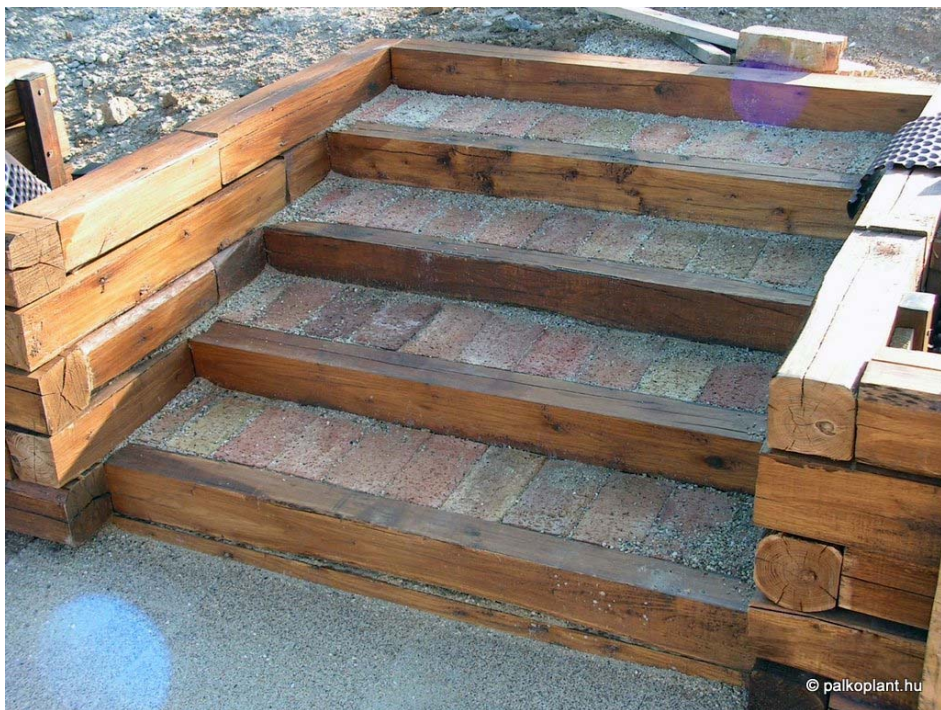
Település közterének kialakítása. Változatos, de tájjellegű utcabútorok, centrális térszervezés, változatos utcabútorok hagyományos anyaghasználattal, egyszerű szökőkút-vízesés

Tájjellegű anyagokból egyszerű tömegformálású autóbusz váró

A meglévő épület felújítása során egyszerű és autentikus épület létrehozásával példamutató helyi példa.

Közterület szintkülönbségének áthidalása egyszerű, tájjellegű anyagokkal és formával.

Közterületen szintkülönbség áthidalása egyszerű formákkal, anyagokkal, akadálymentes módon

JÓ PÉLDÁK BEMUTATÁSA TERMÉSZETI KÖRNYEZET

10

Lakóépület díszítése
hagyományos, tájjellegű
növényzettel

Lakóépület díszítése
hagyományos, tájjellegű
változatos növényzettel

Közterületi park díszítése
változatos virágzó és színes
levelű növényzettel eltérő
növénymagassággal

A természeti táj s a belterületi park szerencsés egyesítése gondosan telepített dísznövényekkel kiegészítve

Őshonos háttértáj előtt cserepes dísznövények elhelyezése

Külső és belső tér egyesítése modern építészeti eszközökkel. A természeti táj beengedése a belső térbe.

Sajólád

SAJÓLÁD TELEPÜLÉSI ARCULATI KÉZIKÖNYV 2017.

Készült a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény, és a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012.(XI.8.) Korm. rendelet alapján.

Megbízó: Sajólád Község Önkormányzata

Pozbai Zoltán polgármester

Készítette: Kosdi Attila okleveles építészmérnök
műemléki szakmérnök, megbízott települési főépítész